

KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO

- perspektywa 2015

KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO

- perspektywa 2015

Kultura i dziedzictwo narodowe w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013
i w projekcie Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

Uznany w świecie potencjał kulturalny i zasoby dziedzictwa kulturowego Małopolski wymagają racjonalnego gospodarowania, promocji oraz uczestnictwa w zrównoważonym rozwoju regionu. Pomnażanie bogactwa kulturowego potrzebuje klarownej i długofalowej polityki kulturalnej.

Kontekst prawny dla polityki kulturalnej na szczeblu krajowym określił ustawodawca, w tym w ustawach o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a także w ustawach o samorządzie województwa i o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dokumentem sektorowym pomocnym w programowaniu działań strategicznych jest Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013.

Uzasadnienie prawne działań Unii Europejskiej w dziedzinie kultury zawiera artykuł 151 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, który definiuje obszar kultury jako podlegający wyłącznym kompetencjom państw członkowskich.

W skali regionu kierunki i obszary rozwoju kultury wyznaczają przede wszystkim dokumenty strategiczne, tj. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 oraz Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 – dokument koherentny w stosunku do Strategii.

Dokumenty zawierają opis i uzasadnienie wybranych priorytetów oraz sposobów realizacji w kontekście celów i kierunków Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007-2013, dotyczących spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z innymi regionami Europy.

Małopolski Regionalny Program Operacyjny należy postrzegać jako podstawowy dokument operacyjny służący realizacji polityki rozwoju regionu, w tym sektora kultury.

Prowadzenie działalności kulturalnej polegające na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury jest ustawowym zadaniem wszystkich szczebli administracji publicznej. W celu wykonania tego zadania zarówno jednostki rządowe (ministerstwa) jak i jednostki samorządu terytorialnego, tj. gminy, powiaty, województwa tworzą własne instytucje kultury bądź zlecają realizację zadań publicznych z zakresu kultury innym podmiotom.

Adresowane do Państwa – animatorów i twórców oferty kulturalnej – opracowanie pt. „*Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – perspektywa 2015. Kultura i dziedzictwo narodowe w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 i w projekcie Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013*” ma na celu wprowadzenie w problematykę kierunków i obszarów tworzonej polityki kulturalnej w regionie. Strategię Rozwoju Województwa zatwierdził Sejmik Województwa Małopolskiego uchwałą Nr XLI/527/06 z dnia 30 stycznia 2006 r. Natomiast projekt Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 przyjął w dniu 20 lutego 2007 r. Zarząd Województwa Małopolskiego uchwałą nr 79/07. Niniejsze opracowanie, bazując na powyższych dokumentach, wskazuje także na, wypracowywane przez Samorząd Województwa Małopolskiego, możliwości dla podmiotów sektora kultury poprawy kondycji małopolskiej kultury – w aspekcie kapitału ludzkiego i kapitału rzeczowego – oraz uczestnictwa w nowej perspektywie trwałego rozwoju.

„MAŁOPOLSKA 2015” STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2007-2013

WSTĘP

Opisując specyfikę Małopolski trzeba zwrócić uwagę przede wszystkim na fakt, że jak mało które województwo w Polsce mamy wyjątkowe, przyrodnicze i kulturowe atuty, silną tożsamość, dumną, królewską historię oraz piękne, wielokulturowe tradycje. Małopolskę wyróżniają także dodatni przyrost naturalny, silne więzi rodzinne oraz wysoka religijność mieszkańców.

Mentalnie jesteśmy ludźmi pogranicza – tak ukształtowało Małopolskę położenie geograficzne, tak chciała historia, tak jest dzisiaj, gdy spojrzymy na mapę Unii Europejskiej. Małopolanie to w większości ludzie z inicjatywą, przywykli do trudów życia i samodzielności, wytrwale szukający szans na lepsze życie, a jednocześnie przywiązani do tradycyjnych wartości. Mamy stosunkowo młode, coraz lepiej wykształcone społeczeństwo, w tym młode pokolenie, które potrafi odnaleźć się w skali Europy, a jednocześnie jest przywiązane do historii i kultywuje tradycyjne wartości. Mamy duże i silnie zakorzenione w regionie środowiska twórcze – akademickie, naukowe, artystyczne.

Gospodarka regionu nie jest obciążona wymagającym restrukturyzacji wielkim tradycyjnym przemysłem. Rozwijają się małe i średnie przedsiębiorstwa. Rośnie sektor usług, w tym również w tak rozwojowych dziedzinach jak edukacja, badania i rozwój, informatyka, ochrona zdrowia czy turystyka i przemysł czasu wolnego. W regionie tworzą się w naturalny sposób skupiska firm, które mogą stać się podstawą przyszłych konkurencyjnych regionalnych klastrów: od małych firm rzemieślniczych w okolicach Kalwarii Zebrzydowskiej, poprzez usługową specjalizację turystyczną na Podhalu, po rozwijające się rodzime średnie przedsiębiorstwa w rejonie Nowego Sącza, czy firmy informatyczne oraz przemysł medialny i wydawniczy w Krakowie. Podstawą rozwoju wielu firm staje się szybko rosnący eksport.

Od innych regionów odróżnia nas zachowane w stosunkowo dobrym stanie bogactwo obiektów zabytkowej architektury, atrakcyjny i charakterystyczny krajobraz górski, a także zachowane w stosunkowo niezmiennym, choć niezwykle podupadłym, stanie dziedzictwo wsi – w tym również atrakcyjnego krajobrazu i ekstensywnego, naturalnego rolnictwa.

Sercem regionu jest Kraków – z jednej strony miasto o unikalnym dziedzictwie kulturowym

i symbolicznym, z drugiej strony (wraz z najbliższym otoczeniem) metropolia z potencjałem rozwoju na skalę europejską. To jedno z niewielu, poza Warszawą, miejsc na mapie Polski, które widać z perspektywy europejskiej i światowej. Na tle województwa wyróżnia się przede wszystkim Kraków z jego rozwiniętymi funkcjami metropolitalnymi. Miasto stanowi centrum gospodarcze, ośrodek życia kulturalnego i akademickiego. Bezpośrednio Kraków oddziałuje na sąsiadujące z nim obszary podmiejskie.

Południe Małopolski to obszar o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz rozwiniętej bazie turystycznej. Region ten nastawiony jest przede wszystkim na obsługę ruchu turystycznego i lecznictwa uzdrowiskowego. W ostatnich latach na tym obszarze daje się zauważyć również znaczny rozwój szkolnictwa wyższego.

Zachodnią część województwa wyróżnia na tle innych obszarów zlokalizowanie na jej terenie dużych zakładów przemysłowych, w znacznej mierze należących do przemysłów tradycyjnych, podlegających głębokiej restrukturyzacji. Jednak w południowej części tego obszaru skoncentrowana jest równocześnie znaczna ilość dobrze rozwijających się małych i średnich przedsiębiorstw. Tereny na północy województwa mają charakter rolniczy. Gospodarstwa zlokalizowane na tym obszarze wyróżniają się w porównaniu z resztą województwa dużym arealem. Jest to jednak najslabiej rozwinięty gospodarczo obszar województwa.

W południowo – wschodniej części Małopolski dominują powiaty o charakterze rolniczym, w tym z przeważającym udziałem rolnictwa górskiego i sadownictwa. Są to jednak gospodarstwa o małym areale. Tak duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne pociąga za sobą znaczne bariery ograniczające trwały rozwój regionalny Małopolski. Niewątpliwie do takich barier należą: rozproszone osadnictwo, wysokie, ukryte bezrobocie agrarne, słabe wyposażenie infrastruktury turystycznej, braki w infrastrukturze komunikacyjnej i infrastrukturze ochrony środowiska.

Znacznemu zróżnicowaniu gospodarczemu towarzyszy również duże zróżnicowanie przestrzenne w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców, w szczególności opieki społecznej, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MAŁOPOLSKI

Województwo Małopolskie, położone na południu Polski, zajmuje powierzchnię 15 190 km², co stanowi 4,8% powierzchni Polski i plasuje je na 12 miejscu w kraju. Małopolska jest równocześnie na 2 miejscu w Polsce (po województwie śląskim) pod względem gęstości zaludnienia, która wynosi tu 214 osób/km² (średnia krajowa – 122 osoby/km²). Małopolskę cechuje wyjątkowo wysoki poziom zaludnienia obszarów wiejskich – 121 osób/km² – pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa 50 osób/km²).

ZASOBY LUDZKIE

1. Województwo małopolskie zamieszkiwało 3260,2 tys. osób. Stanowiło to 8,5% ludności kraju i plasowało województwo na 4 miejscu po województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. W miastach mieszkało 1 621,6 tys. osób, co stanowiło 6,9% ludności miejskiej Polski. Obszary wiejskie zamieszkiwało 1 638,6 tys. osób tj. 11,1% ludności wiejskiej Polski. Dawało to województwu drugie miejsce w kraju po województwie mazowieckim.
2. W porównaniu do struktury poziomu wykształcenia ludności kraju województwo małopolskie cechuje wyższy udział ludności z wykształceniem ponadpodstawowym – 1796,1 tys. osób, tj. 66,4% (kraj – 64,6%), w tym z wykształceniem wyższym – 272,9 tys. osób, tj. 10,1% (kraj – 9,9%), średnim – 1 434 tys. osób, tj. 53,0%, (kraj – 51,6), w tym szczególnie z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 679,2 tys. osób, tj. 25,1% (kraj – 23,2%). Poziom wykształcenia jest wyraźnie zależny od charakteru miejsca zamieszkania.
3. Małopolska zajmuje trzecie miejsce po województwach: mazowieckim i śląskim pod względem liczby studentów. W roku akademickim 2003/2004 kształciło się tu 178 441 studentów, co stanowi 9,7% ogólnej liczby studentów w kraju. Od końca lat osiemdziesiątych liczba studiujących na małopolskich uczelniach wzrosła o blisko 300%. W roku akademickim 2003/2004 działało w Małopolsce 31 szkół wyższych, z czego 20 w Krakowie, 3 w Tarnowie, 3 w Nowym Sączu oraz po jednej w Nowym Targu, Chrzanowie, Bochni, Brzesku i Suchej Beskidzkiej. Osiemnaście uczelni to niepaństwowe szkoły wyższe.
4. W Małopolsce średnia liczba komputerów osobistych będących na wyposażeniu gospodarstwa domowego systematycznie wzrasta. W 2003 r. komputery posiadało 29,4% gospodarstw domowych, przy czym wielkość ta znacząco odbiega od średniej unijnej (dla UE-15), wynoszącej 56%.
5. Rok 2004 był przełomowy dla szerokopasmowego dostępu do Internetu, szczególnie na rynku masowym. W tym okresie nastąpił prawie dwukrotny wzrost abonentów i znaczący spadek cen. Obecnie na terenie Województwa Małopolskiego jest aktywnych ponad 100 tys. klientów (segment masowy), z czego około połowa to klienci Neostrody TP S.A. W Małopolsce było ich 62 477, co stanowi blisko 8% użytkowników w Polsce.

GOSPODARKA

6. Małopolska należy do średniorozwiniętych gospodarczo regionów kraju, wytwarzając 7,4% PKB kraju, co plasuje ją na 5 miejscu. Dynamika wzrostu dochodu w stosunku do roku poprzedniego wynosiła 105,4 i była wyższa od średniej dla kraju wynoszącej 104,5. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 18,5 tys. zł, co daje 9 miejsce w kraju. Stanowiło to 86,7% średniej krajowej. Wielkość PKB na jednego mieszkańca była znacznie zróżnicowana przestrzennie: najwyższa – w Krakowie (32,6 tys. zł, tj. 152,4% średniej krajowej), najniższa – w subregionie nowosądeckim (12,9 tys. zł, tj. 60,6% średniej krajowej).
7. Udział Województwa Małopolskiego w krajowym ruchu turystycznym:
  - 14% korzystających z noclegów,
  - 16,6% turystów zagranicznych z grupy korzystających z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania,
  - 18,9% zarejestrowanych zwiedzających galerie,
  - 27,5% zwiedzających muzea,
  - 37,5% odwiedzających teren parków narodowych.
8. W skali regionalnej turystyka daje mieszkańcom zatrudnienie i wzrost dochodów. W 2004 r. do Małopolski przyjechało ok. 9 mln. gości, a wpływy z ich obsługi wyniosły szacunkowo ok. 3,3 mld. złotych. Małopolska jest regionem szczególnie predestynowanym do rozwoju turystyki przyjazdowej, gdyż posiada walory, które stanowią o dużej atrakcyjności turystycznej przez cały rok.
9. Bazę noclegową województwa małopolskiego w końcu lipca 2004 r. stanowiły 873 obiekty zbiorowego zakwaterowania, z tego 257 obiektów hotelowych i 616 pozostałych turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania

INFRASTRUKTURA

10. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków – Balice zakwalifikowany został – zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi w krajach UE – jako

Port Lotniczy. Główny Regionalny Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków – Balice jest także głównym portem zapasowym dla lotniska Okęcie. Obejmuje obszarem swego bezpośredniego oddziaływania około 7,9 mln. mieszkańców w promieniu 100 km od Krakowa, co odpowiada czasowi dojazdu ok. 90 minut od lotniska. Jest to uznawane jako światowy standard w ocenie potencjalnego rynku pasażerskiego dla linii lotniczych korzystających z określonego lotniska. Lotnisko w Balicach po rozbudowie w 2001 r. uzyskało łączną powierzchnię użytkową terminala 9 200 m² z możliwością obsługi 1,3 mln. pasażerów rocznie.

11. Oprócz Portu Lotniczego Kraków – Balice na terenie województwa znajdują się trzy lotniska sportowe o nawierzchni trawiastej: Kraków – Pobiednik Wielki, Nowy Targ, Nowy Sącz – Łososina.
12. Województwo Małopolskie jest jednym z liderów w Polsce w dziedzinie informatyzacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Pierwsze w kraju podjęło misję utworzenia regionalnego portalu internetowego, który nie tylko dostarcza regionalną informację, ale przede wszystkim integruje systemy informatyczne instytucji i urzędów administracji publicznej oraz umożliwia obywatelom komunikację z urzędami, w tym załatwianie spraw przez Internet. Zostały również rozpoczęte prace nad opracowaniem sieci telecentrów.

KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY

13. Systemy miejskie są motorami rozwoju regionalnego. Wzrost zlokalizowany jest tam, gdzie skoncentrowane są główne siedziby firm, działalność badawcza i oświatowa, obiekty kulturalne. W Europie wymienione funkcje strategiczne wykonuje 70 miast lub konurbacji. W ich obrębie znajduje się 44 ośrodki liczące ponad 1 mln. osób (III Raport Spójności)
14. W krajach akcesyjnych – mimo spadku populacji – następuje znaczny wzrost w obrębie stolic – co szczególnie dotyczy Budapesztu, Pragi i Lubliany, a także stolic państw nadbałtyckich. Jedyne wyjątek stanowi Polska, w której aż 5 obszarów o rozmiarach metropolii rywalizuje z Warszawą – a w grupie tej znajduje się Kraków (także Trójmiasto, Poznań, Łódź, Wrocław).
15. Kraków na tle innych obszarów Polski wyróżnia się:
  - realizowanym w ostatnich latach szerokim programem inwestycyjnym,
  - lepszą siecią połączeń lotniska,
  - lepszą pozycją szkół wyższych w rankingach krajowych,
  - bogatszą ofertą kulturalną (największe nakłady na kulturę po stolicy),

- lepszą ofertą turystyczną i kulinarną,
  - wielkością aglomeracji.
16. Nie posiada jednak istotnej przewagi w zakresie (pozycja przeciętna):
    - ilości central zagranicznych firm (list 500),
    - poziomu przedsiębiorczości,
    - stanu środowiska.
  17. Zajmuje słabą pozycję w zakresie (niekonkurencyjna):
    - ilości firm z zagranicznym kapitałem,
    - dostępności terenów dla rozwoju (rozdrobienie, małe zasoby komunalne)
    - dostępności drogowej z wielkich stolic regionu (Berlin, Wiedeń, Monachium, Praga)
    - dochodów mieszkańców i dochodów miast.
  18. Kraków jest najważniejszym niestołecznym miastem Europy Środkowo – Wschodniej (Brno, Gyer, Koszyce, Linz, Salzburg, Drezno, Lipsk, Kowno, Dorpot) i większym niż cały szereg stolic (Bratysława, Wilno, Ryga, Tallin, Lubliana).

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE

19. W regionie znajduje się 55 301 zespołów zabytkowych i obiektów nieruchomych (m.in. kościoły, pałace i dwory, zamki, obiekty techniki, parki i ogrody), przy czym 3 036 obiektów wpisanych zostało do wojewódzkiego rejestru zabytków. Infrastruktura służąca działalności kulturalnej obejmuje obiekty i zespoły obiektów należące do blisko 1 500 instytucji kultury (m.in. muzea, biblioteki, teatry i instytucje muzyczne, kina, domy i centra kultury, galerie sztuki). Bazę infrastrukturalną uzupełniają obiekty zajmowane przez kilkadziesiąt organizacji pozarządowych sektora kultury oraz podmioty gospodarcze działające w obszarze „przemysłu czasu wolnego”.
20. Wiodące elementy małopolskiego dziedzictwa kulturowego to nie tylko dziedzictwo materialne, historyczne i symboliczne Krakowa i okolic (Kopalnia Soli w Wieliczce, Obóz Zagłady Auschwitz – Birkenau, Zespół klasztorny – pielgrzymkowy OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej) i wyjątkowej urody zróżnicowany krajobraz, przede wszystkim górski (Tatry, Pieniny), ale również mniej znane miejsca i obiekty jak np. zabytkowa, liczna i unikalna w skali europejskiej architektura drewniana, zachowane cenne naturalne obszary przyrodnicze, w tym rozległe tereny leśne Beskidów i Gorców, wciąż żywe w różnych częściach województwa rzemiosło lokalne, folklor i tradycyjna obyczajowość, a także dziedzictwo grup narodowościowych i etnicznych.
21. Pod względem bogactwa dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Małopolska plasuje się na jednym z wiodących miejsc w kraju. Zasoby muzeów małopolskich ocenia się na ponad 4 mln. obiektów, co

stanowi ok. 1/6 polskich zasobów muzealnych. Zabytki te znajdują się w zbiorach 105 muzeów i oddziałów muzealnych, co stanowi 15,5% muzeów w kraju. Najwięcej placówek muzealnych i największe zbiory muzealiów znajdują się w Krakowie. Kolejne ważne pod względem liczby placówek obszary województwa to powiat nowotarski (7), krakowski (5), wadowicki (5) oraz chrzanowski, tarnowski i tatrzański (4).

22. Stan zabytków w województwie jest zróżnicowany. Stosunkowo dobrze zachowane są zespoły sakralne i budowle użyteczności publicznej (odpowiednio 840 i 291 obiektów). Najbardziej zaniedbane i w złym stanie są zabytkowe obiekty mieszkalne w miastach i miasteczkach (1 377 obiektów), zespoły dworsko – pałacowe (204 + 76 obiektów), zespoły zabytkowej zieleni (387 obiektów). Również w złym stanie i zazwyczaj niezagospodarowane pozostają zabytki przemysłu, techniki i sztuki inżynierskiej.

23. Ruch turystyczny z jednej strony przyczynia się do efektywnego gospodarczo wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu, lecz z drugiej strony tworzy ogromną presję, która – obok działalności gospodarczej i chaotycznej zabudowy indywidualnej – zagraża zachowanemu dziedzictwu. Ilustracją może być proste zestawienie częściowo cytowanych już danych:

– w skali roku małopolskie muzea i wystawy odwiedza blisko 3,8 mln. osób (ruch rejestrowany),

– w skali roku małopolskie parki narodowe odwiedza blisko 4,1 mln. osób, a dodatkowym czynnikiem antropopresji w tym przypadku jest stosunkowo niewielka powierzchnia tych obszarów – na 12% łącznej powierzchni parków narodowych w skali kraju przypada 37,5% rejestrowanego ruchu odwiedzających te obszary, w konsekwencji na 1 ha obszaru parku przypada od 6,0 (Gorczański PN) do 186 (Ojcowski PN) i 316 (Pieniński PN) turystów, przy średniej ogólnopolskiej na poziomie 34.

24. W województwie małopolskim obszarowo największym parkiem narodowym jest Tatrzański PN, a najmniejszym Ojcowski PN. Spośród sześciu małopolskich parków narodowych jedynie Gorczański PN i Ojcowski PN nie leżą na terenach przygranicznych. Pozostałe parki graniczą z Republiką Słowacji. Tatrzański PN i Pieniński PN posiadają swoje słowackie odpowiedniki – TANAP i PIENAP. Wszystkie parki narodowe mają wyznaczone otuliny, które są ważnymi obszarami mającymi zabezpieczać środowisko parku przed zagrożeniami zewnętrznymi. Na terenie województwa małopolskiego łączna powierzchnia zajęta przez parki narodowe wynosi 38 118 ha powierzchni. Stanowi to 12,1% ogółu powierzchni wszystkich parków narodowych w kraju.

25. Dotychczas na terenie województwa małopolskiego utworzono 84 rezerваты przyrody. Zajmują one 3 024 ha, co stanowi niewiele ponad 0,19 % powierzchni całego województwa (ok. 1,6% powierzchni wszystkich rezerwatów w kraju).

26. Na jednego mieszkańca przypada 0,14 ha lasu (średnia dla Polski – 0,23 ha). Lesistość Małopolski wynosi 28,4% (Polska – 28,6%) i jest bardzo zróżnicowana. Najwyższą lesistość mają powiaty: tatrzański 52,2%, suski 49,1%, nowosądecki 44,6 % i gorlicki 43,8%, najniższą – powiaty: proszowicki 1,4 %, dąbrowski 10,8% i miechowski 11,6% oraz Kraków 4,3%. Lasy ochronne stanowią 46,9% powierzchni lasów.

27. Powierzchnia lasów w granicach województwa małopolskiego wynosi 430 945 ha. W strukturze własności przeważają lasy Skarbu Państwa, ich udział stanowi 54%. Na podkreślenie zasługuje duża powierzchnia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa, które należą do osób fizycznych, wspólnot gruntowych, gmin, kościołów, kółek rolniczych i organizacji społecznych.

WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA

28. Województwo małopolskie podpisało szereg umów i porozumień międzynarodowych takich jak: Wspólna Deklaracja Województwa Małopolskiego i Kraju Związkowego Turynia (1999), Porozumienie między Województwem Małopolskim a Regionem Toskanii o współpracy międzynarodowej (2000), Umowa o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Kopenhagi (2001), Porozumienie o Współpracy Międzyregionalnej pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) a Autonomicznym Regionem Madrytu (Królestwo Hiszpanii) (2003), Umowa o współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) i Samorządowym Krajem Preszowskim (Republika Słowacka) (2003 – kontynuacja umowy z 2001), Umowa o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) i Samorządowym Krajem Żylińskim (Republika Słowacka) (2003 – kontynuacja umowy z 2001), Wspólna Deklaracja Współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim w Rzeczpospolitej Polskiej a Obwodem Lwowskim w Ukrainie (2004), Porozumienie o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska), a Regionem Centrum (Republika Francuska) (2004), Umowa o współpracy między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Kopenhagi (podpisanie nowej umowy) (2004), Umowa o Współpracy Międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Hrabstwem Fionii (2004 – przedłużenie umowy z 2000), Deklaracja

Współpracy między Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) a Prowincją Jiang Su (Chińska Republika Ludowa) (2004), Umowa o współpracy międzyregionalnej między Województwem Małopolskim a Regionem Rhône-Alpes (2004 – przedłużenie umowy z 2001), Umowa o współpracy między Województwem Małopolskim a Województwem Kluż (2005), Deklaracja Współpracy między Województwem Małopolskim (Rzeczpospolita Polska) a Stanem Andhra Pradesh (Republika Indii) (2005).

29. Województwo Małopolskie realizuje projekty międzynarodowe z zakresu edukacji, kultury, turystyki, funduszy strukturalnych, gospodarki, rolnictwa i ochrony środowiska.
30. Działania promocyjne przygotowane i realizowane w ramach tzw. marketingu Województwa były kompatybilne z procesem budowy małopolskiej marki. Dla przykładu podać można cykl działań polegający na promocji produktu regionalnego, głównie ze sfery produktów spożywczych (np. wydawnictwo „Małopolski Smak”, pierwsza edycja festynu „Święto Chleba”, konkurs na najlepszy produkt regionalny, najlepszą potrawę i najlepszą restaurację specjalizującą się w kuchni małopolskiej.).

WIZJA

Dzisiaj, formułując strategię rozwoju województwa na kolejne lata – w perspektywie do 2015 roku – uznajemy i potwierdzamy ten kierunek rozwoju Małopolski. Wizja rozwoju województwa pozostaje bez zmian. Chcemy, aby Małopolska była **regionem szans wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie.**

Uznajemy i deklarujemy, że misją samorządu województwa małopolskiego jest stworzenie warunków dla realizacji tej nakreślonej w 2000 roku wizji województwa jako regionu szans – szans wykorzystywanych, a nie marnowanych.

W dzisiejszej szybko zmieniającej się rzeczywistości oznacza to w istocie odpowiedzialność za budowanie w regionie gotowości do zmian oraz umiejętności ich wykorzystywania.

Jesteśmy dzisiaj bogatsi o doświadczenie kolejnych pięciu lat regionalnej samorządności, które m.in. uczy, że **rozwój regionalny jest efektem zbiorowych wysiłków opartych o indywidualne zdolności**, a samorząd województwa, podobnie jak cały sektor publiczny, ma znaczące, ale jednak ograniczone możliwości wpływania

na jego przebieg.

Możemy bardzo wiele zrobić, aby stworzyć warunki dla wszechstronnego, zróżnicowanego i zaspokajającego aspiracje mieszkańców rozwoju regionu, ale w ostatecznym rozrachunku kierunek, skala i siła tego rozwoju zależą będzie od inicjatywy, zaangażowania oraz osobistych zdolności i umiejętności poszczególnych uczestników tego procesu.

Stąd nadrzędną ideą strategii postępowania w perspektywie lat 2007 – 2013 jest **stworzenie warunków do wielowymiarowego indywidualnego rozwoju w zgodzie z dobrem wspólnym**, a najważniejszą kategorią strategii jest **człowiek w regionalnej przestrzeni i wspólnocie oraz rodzina, gwarantująca ciągłość pokoleń i kształtująca właściwe relacje międzyludzkie.**

SPOSÓB POSTĘPOWANIA

Mając na uwadze dzisiejszą i przewidywaną pozycję rozwojową województwa, uwarunkowania zewnętrzne, dotychczasowe doświadczenia oraz przyjęte założenia wyjściowe zakładamy, że strategia rozwoju województwa w latach 2007-2013 koncentrować się będzie na **TRZECH POLACH AKTYWNOŚCI:**

I – Konkurencyjność gospodarcza,

II – Rozwój społeczny i jakość życia,

III – Potencjał instytucjonalny,

dla których wytyczone są odpowiednio **TRZY CELE STRATEGICZNE** strategii „Małopolska 2015”:

CEL STRATEGICZNY I: WZMOCNIENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTWA

– która określi atrakcyjność i pozycję regionu jako miejsca aktywności gospodarczej, co jest fundamentem ekonomicznym pomyślności i standardu życia mieszkańców województwa.

CEL STRATEGICZNY II: STWORZENIE WARUNKÓW DLA WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA

– co decyduje o atrakcyjności i spójności regionu jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca zamieszkania oraz pobytu, a w konsekwencji o jego konkurencyjności jako wszechstronnego środowiska życia.

CEL STRATEGICZNY III: WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO WOJEWÓDZTWA

co jest niezbędnym narzędziem realizacji pozostałych zmian. Cele strategiczne są rozumiane jako ogólny opis pożądanego kierunku zmian rzeczywistości regionalnej i pozycji regionu w przyszłości – w długoterminowym horyzoncie czasowym. Innymi słowy w sposób najbardziej ogólny mówią o tym, co i jak chcemy osiągnąć w perspektywie oddziaływania strategii.

POLE A – KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARCZA

□ OBSZAR I – SPOŁECZEŃSTWO WIEDZY I AKTYWNOŚCI

□ Kierunek polityki I.5. – Wsparcie i promocja talentów

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Stworzenie korzystnych warunków dla ujawniania się i rozwijania talentów mieszkańców województwa (szczególnie wśród dzieci i młodzieży), w tym:

- Zapewnienie powszechnego, równego dostępu do wychowania przedszkolnego oraz dodatkowych zajęć dla dzieci,
- Systemowe wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez stypendia oraz nagrody w różnych dziedzinach, szczególnie w dziedzinach priorytetowo traktowanych w strategii (kultura, turystyka, sport, nauki ścisłe i inżynierskie, informatyka),
- Pomoc dla wybitnych młodych naukowców, twórców, artystów i sportowców w rozpoczęciu kariery m.in. poprzez stypendia, dofinansowanie ich projektów oraz rozwoju kompetencji (z zagranicznym funduszem stypendialnym łącznie).

Zapobieganie odpływowi z województwa wybitnych jednostek, które nie znajdują tu wystarczających warunków dla realizacji swoich talentów, w tym:

- Systemowe wsparcie projektów wybitnych naukowców, twórców, artystów i sportowców z Małopolski, które wpisują się w cele strategii,
- Wsparcie doskonalenia warsztatu naukowego, twórczego, artystycznego, sportowego w ramach programów pobytowych i stażowych, warsztatów mistrzowskich i szkół letnich, w tym według formuły twórca (mistrz) – instytucja – uczeń.

□ OBSZAR II – GOSPODARKA REGIONALNEJ SZANSY

□ Kierunek polityki II.5 – Rozwój przemysłów czasu wolnego

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Rozwój infrastruktury dla rozwoju ruchu turystycznego i przyjazdów uzdrowiskowych:

- Rozwój połączeń lotniczych z wykorzystaniem regionalnego portu lotniczego,
- Zwiększenie bezpieczeństwa i standardu podróżowania poprzez rozwój infrastruktury

drogowej w oparciu o szkieletowy rozwój sieci drogowej tras turystycznych,

- Tworzenie i promocja oferty regionu (cykliczne przedsięwzięcia, festiwale, itp.
- Budowa infrastruktury dla rozwoju turystyki biznesowej (konferencje, targi itp.) oraz sportu wyczynowego (areny zawodów międzynarodowych),
- Modernizacja i rozwój infrastruktury uzdrowisk oraz infrastruktury w miejscowościach uzdrowiskowych służącej jako zaplecze dla usług uzdrowiskowych,
- Optymalizacja usług uzdrowiskowych (komercjalizacja – np. sport & spa),
- Poprawa dostępności komunikacyjnej obiektów służących ruchowi turystycznemu, w tym budowa parkingów i organizacja systemów transportu zbiorowego i mieszanego,
- Rewitalizacja i waloryzacja miejsc o potencjale turystycznym oraz przeprowadzenie kompleksowych prac remontowych i konserwatorskich w najcenniejszych obiektach zabytkowych, a także ich adaptacja na cele kulturalne i turystyczne,
- Rozwój agroturystyki

Wsparcie rozwoju usług kultury i czasu wolnego:

- Wspieranie rozwoju przedsięwzięć gospodarczych z sektora przemysłu kultury – targi, wystawy, festiwale, produkcja filmowa, muzyczna, usługi informatyczne itp.,
- Stworzenie wojewódzkiego festiwalu teatralnego w okresie wzmożonego napływu turystów oraz wprowadzenie i promocja zintegrowanego wieloletniego programu wydarzeń artystycznych jako oferty podnoszącej atrakcyjność turystyczną,
- Wdrażanie nowych technologii w procesy produkcji oraz dystrybucji dóbr i usług kultury,
- Organizacja atrakcyjnych imprez promocyjnych oraz ważnych wydarzeń międzynarodowych,
- Zwiększenie liczby przedsiębiorstw związanych z usługami sfery kultury (urynkowanie usług),
- Tworzenie ofert turystyczno – rekreacyjnych oraz kulturalnych,
- Wspieranie rodzinnych gospodarstw agroturystycznych,
- Aktywizacja użytkowników – właścicieli zabytkowych obiektów – do inwestycji we własne nieruchomości oraz świadczenie usług kultury i turystyki,
- Prowadzenie aktywnego marketingu dziedzictwa kulturowego oraz oferty kulturalnej, w tym potencjału twórczego,
- Rozwój możliwości kształcenia artystycznego oraz z zakresu zarządzania kulturą i turystyką,

- Poprawa jakości usług instytucji kultury oraz wskaźników społecznego odbioru ich oferty,
- Zapewnienie dostępności wspieranej infrastruktury, produktów i usług dla osób niepełnosprawnych,
- Wspieranie inicjatyw i udziału organizacji obywatelskich w sektorach kultury, turystyki i innych usługach w obszarze organizacji czasu wolnego

□ **OBSZAR IV – KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY**

□ **Kierunek polityki IV.1 – Umocnienie europejskiej pozycji Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego i rozwój funkcji metropolitalnych**

Rozwój obszaru metropolitalnego to jeden z najważniejszych czynników służący utrzymaniu oraz podnoszeniu rangi i konkurencyjności regionu na arenie krajowej oraz międzynarodowej, a także mający wpływ na kształtowanie i funkcjonowanie jego wewnętrznej struktury przestrzennej. Prawidłowy rozwój obszaru metropolitalnego wymaga prowadzenia aktywnej polityki. W celu równoważenia potencjałów należy doprowadzić do zaktywizowania rozwoju społeczno – gospodarczego, wpływającego na przewagę konkurencyjną metropolii w relacji do innych obszarów metropolitalnych, zarówno krajowych, jak i europejskich.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ:

- Wzrost liczby siedzib oraz central instytucji, organizacji i firm o zasięgu europejskim, w tym zagranicznych, zlokalizowanych w KOM,
- Wzrost liczby noclegów zagranicznych udzielonych w hotelach w obszarze KOM,
- Wzrost liczby międzynarodowych kongresów i konferencji naukowych odbywających się w Krakowie.

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Najważniejsze działania obejmują:

- Wsparcie organizacyjne oraz finansowe tworzenia i rozwoju zarówno placówek akademickich inaukowo–badawczych jak również produkcyjnych, działających w obszarze nowych i nowoczesnych technologii oraz innowacyjności,
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości opartej na przemysłach przyjaznych dla środowiska,
- Promocję nowych aktywności z zakresu nowoczesnych technologii i innowacyjności rozwijających się dopiero na terenie Małopolski z wykorzystaniem najnowszych technik medialnych,
- Przygotowanie i realizację inwestycji na obszarach zdegradowanych i przemysłowych zinwentaryzowanych w ramach analiz i studiów.

Inwestycje obejmować będą reaktywację terenów jak również realizację nowych inwestycji w efekcie, których nastąpi znacząca poprawa jakości środowiska, uporządkowanie przestrzenne i aktywizacja gospodarcza obszarów zdegradowanych i przemysłowych,

- Inicjowanie, stymulowanie i organizacja cyklicznych przedsięwzięć kulturalnych i sportowych o międzynarodowym znaczeniu lub zasięgu oraz wprowadzanie ich do międzynarodowego kalendarium imprez .

Równoległe podejmowane będą inne działania w celu umocnienia europejskiej pozycji KOM, które obejmą w pierwszym rzędzie następujące zagadnienia:

- Realizacja funkcji i usług metropolitalnych, które niezbędne są do uzyskania światowych standardów przyjętych dla obszarów metropolitalnych poprzez budowę odpowiedniej infrastruktury komunikacyjnej, konferencyjno – kongresowej, targowo – wystawienniczej i sportowej,
- Promocja tych cech miasta i obszaru, które już w tej chwili dodają mu europejskiego znaczenia takich jak: kultura, nauka, unikalne walory środowiska przyrodniczo – kulturowego,
- Wspieranie udziału oraz udział w instytucjach i organizacjach międzynarodowych, działanie na rzecz pozyskiwania i tworzenia ich filii na terenie Obszaru,
- Udział w prestiżowych międzynarodowych wystawach, targach, festiwalach, kongresach, a także organizacja imprez o znaczeniu międzynarodowym

POLE B – ROZWÓJ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA

□ **OBSZAR V – SPÓJNOŚĆ WEWNĄTRZ-REGIONALNA**

□ **Kierunek Polityki V.3 – Poprawa kondycji małopolskiej rodziny**

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

- Wzbogacenie systemu kształcenia animatorów czasu wolnego o umiejętności związane z programowaniem, realizowaniem oraz finansowaniem aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego dla dzieci i ich rodzin
- Stworzenie warunków do uczestnictwa rodziny w kulturze, obniżenie kosztów dostępu do kultury,
- **Kierunek Polityki V.5. – Wzmocnienie społe-**

czeństwa obywatelskiego oraz budowanie tożsamości regionalnej

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Działanie na rzecz wzrostu tożsamości i więzi regionalnych, w tym:

- Realizacja programów edukacyjnych związanych z regionem, jego historią i dziedzictwem,
- Inicjowanie i wspieranie działań wydawniczych dotyczących regionu, jego historii i dziedzictwa,
- Wspieranie działań badawczych i popularyzatorskich nad odrębnością regionalną Małopolski,
- Integracja działań i inicjowanie współpracy wiodących instytucji kulturalnych subregionów: krakowskiego, tarnowskiego, nowosądeckiego, Podhala i Małopolski Zachodniej,
- Cykliczne wykonywanie badań opinii publicznej dokumentujących współczesną Małopolskę i jej mieszkańców we wszelkich dziedzinach życia społecznego, gospodarczego i kulturowego,
- Wspieranie działań na rzecz zapewnienia wszystkim mieszkańcom Małopolski dostępu do kanału regionalnego TVP.

□ **Kierunek Polityki V.6. – Rozwój sieci ośrodków usług publicznych**

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Działania koncentrować się będą na wyposażeniu subregionalnych i lokalnych ośrodków rozwoju w infrastrukturę społeczną oraz poprawie bezpośredniego dostępu komunikacyjnego, w tym również informatycznego, do tej infrastruktury.

Najważniejsze działania obejmą:

W zakresie wyposażenia ośrodków usług publicznych w infrastrukturę społeczną:

- na poziomie regionalnym – ośrodki: Tarnów, Nowy Sącz oraz potencjalne ośrodki regionalne: konurbacja Oświęcim – Chrzanów – Trzebinia oraz Nowy Targ, gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak: (...) obiekty teatralno – muzyczne, obiekty kultury o zasięgu regionalnym i centra wystawiennicze (...),
- na poziomie ponadlokalnym I stopnia – ośrodki: Bochnia, Brzesko, Gorlice, Limanowa, Miechów, Myślenice, Olkusz, Sucha Beskidzka, Wadowice, Zakopane oraz potencjalne ośrodki ponadlokalne I stopnia: Dąbrowa Tarnowska, Proszowice, Wieliczka, gdzie docelowy minimalny zakres

wyposażenia ośrodków usługowych powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak: (...) muzea o charakterze regionalnym, galerie sztuki,

- na poziomie ponadlokalnym II stopnia – ośrodki: Andrychów, Kęty, Krynica, Krzeszowice, Mszana Dolna, Rabka, Skawina oraz potencjalne ośrodki ponadlokalne II stopnia: Alwernia, Biecz, Dobczyce, Grybów, Kalwaria Zebrzydowska, Muszyna, Niepołomice, Słomniki, Szczawnica – Krościenko, Tuchów, Wolbrom, gdzie docelowy minimalny zakres wyposażenia ośrodków usługowych powinien zawierać takie obiekty infrastruktury społecznej jak: (...) biblioteki publiczne,
- na poziomie lokalnym – pozostałe miasta województwa małopolskiego oraz miejscowości będące siedzibami gmin, które powinny zostać wyposażone w podstawowe obiekty infrastruktury społecznej, zaspokajające potrzeby lokalnej społeczności,

□ **Obszar VI – Ochrona środowiska**

□ **Kierunek Polityki VI.4. – Bezpieczeństwo ekologiczne i ochrona przed skutkami klęsk ekologicznych**

- Poprawa stanu technicznego i budowa nowych urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w tym szczególnie zabezpieczenia obiektów wpisanych na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO,

□ **Obszar VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna**

□ **Kierunek polityki – VII. 1 Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego**

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Celem działań na rzecz ochrony i kształtowania małopolskiego krajobrazu kulturowego jest zachowanie najcenniejszych walorów krajobrazu kulturowego w regionie oraz rewitalizacja obszarów problemowych i waloryzacja historycznych układów przestrzennych.

Wiodące działania mieścić się będą w następującym zakresie:

Rewaloryzacja i rewitalizacja układów urbanistycznych:

- Podniesienie standardu przestrzeni publicznych,
- Przeprowadzenie kompleksowych prac remontowo – konserwatorskich najcenniejszych zabytków w regionie,
- Ożywanie centrów historycznych miast oraz rehabilitacja urbanistyczna starych miast,

- Budowa centrów miast i miejscowości ukształtowanych wokół zakładów przemysłowych,
- Sanacja zasobów mieszkalnych.

Odnowa zasobów wiejskich:

- Odnowa regionalnej architektury,
- Dbalność o małą architekturę i zieleń,
- Zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa,
- Ochrona najcenniejszych zabytków „in situ”,
- Zachowanie i ochrona tradycyjnego zróżnicowania krajobrazu wiejskiego.

Integracja wartości historycznych i tradycji lokalnych:

- Umacnianie tradycyjnych form działalności gospodarczej,
- Identyfikacja wsi z produktami regionalnymi,
- Wsparcie rozwoju turystyki opartej o ofertę agroturystyczną,

Formułowanie zasad ochrony i kształtowania strefy kulturowej

- Opracowywanie programów kompleksowej rewaloryzacji zespołów staromiejskich,
- Wdrożenie programu ochrony zabytków architektury drewnianej,
- Zapewnienie bezpieczeństwa obiektów zabytkowych,
- Przeprowadzenie prac wynikających z systemu ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego,
- Tworzenie ofert inwestycyjnych i pozyskiwanie użytkowników dla zabytkowych obiektów,
- Rekompozycja urbanistyczna – porządkowanie przestrzeni,
- Rozwój muzeów typu skansenowskiego,
- Utrzymanie regionalnego zrównowazenia krajobrazu architektonicznego.

□ Kierunek polityki – VII.3 Opieka nad regionalnym dziedzictwem kulturowym

Opieka nad regionalnym dziedzictwem kulturowym

WSKAŹNIKI osiągnięć:

- wzrost liczby odwiedzających instytucje o charakterze muzealnym
- wzrost nakładów na prace konserwatorskie przy obiektach zabytkowych (zł) z budżetów samorządów

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Celem działania jest podniesienie walorów zabytków i wykorzystanie ich dla rozwoju gospodarki regionu.

Przewidywane działania obejmują aktywność na rzecz:

Rynkowego zorientowania regionalnego dziedzictwa kulturowego, poprzez:

- stosowanie zintegrowanej konserwacji w planach

lokalnych,

- tworzenie ofert turystyczno – rekreacyjnych, uzdrowiskowych oraz kulturalnych,

Podnoszenia świadomości dziedzictwa kulturowego, poprzez:

- powstawanie, rozwijanie i rozpowszechnianie form ekspresji kulturowej,
- wzmocnienie edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego,
- nobilitację zabytkowych miejsc i ośrodków kultury,
- zwiększenie udziału mieszkańców i lokalnych organizacji pozarządowych w bezpośredniej opiece nad zabytkami i obsłudze ruchu zwiedzających.

Funkcjonalnego zarządzania dziedzictwem, obejmującego takie zagadnienia jak:

- wzmocnianie instrumentów regulacji zagospodarowania przestrzennego,
- aktywizacja użytkowników – właścicieli zabytkowych obiektów do inwestycji we własne nieruchomości, oraz system wsparcia według zasady partnerstwa publiczno – prywatnego,
- prowadzenie aktywnego marketingu dziedzictwa kulturowego,
- zapewnienie możliwości kształcenia kadr zarządzających potencjałem dziedzictwa,
- zwiększenie roli partnerstwa organizacji pozarządowych dla skutecznego zarządzania i opieki nad zasobami dziedzictwa kulturowego,
- utworzenie regionalnej fundacji dziedzictwa kulturowego,
- kreacja regionalnej instytucji badań i dokumentacji zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego,
- stworzenie i zapewnienie powszechnego dostępu do elektronicznych baz informacji o zabytkach,

Podniesienia poziomu opieki nad zbiorami, poprzez:

- poprawę wskaźników społecznego odbioru oferty muzeów,
- unowocześnienie instytucji opieki nad zbiorami,
- kształtowanie wizerunku muzeów w tym wykorzystanie środków informatycznych dla rozwoju muzeów,
- wykonywanie prac studialnych i projektowych, w tym systematyczne opracowywanie kompleksowych ofert inwestycyjnych,
- zwiększenie roli uczelni wyższych w działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

W ramach ochrony i pielęgnowania kulturowego dziedzictwa regionu planowane są również działania budujące wizerunek Krakowa i Małopolski jako miejsc symbolizujących dziedzictwo Jana Pawła II, ukierunkowanych na ochronę, upowszechnianie i rozwijanie spuścizny po Ojcu Świętym. W tych ramach przewidywana jest

m.in. realizacja projektu Ośrodka Dokumentacji Myśli i Dorobku Jana Pawła II w Krakowie.

POLE C - POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY

□ OBSZAR VIII – WSPÓLPRACA TERYTORIALNA

□ Kierunek Polityki VII.2 – Rozwój współpracy międzyregionalnej

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE:

Kluczowe – najważniejsze działania obejmują następujące przedsięwzięcia:

Współpraca partnerska dla osiągnięcia standardów najlepszych regionów europejskich:

- projekty służące wymianie doświadczeń mającej na celu:
- podniesienie kompetencji parterów z Województwa Małopolskiego poprzez stypendia, szkolenia, seminaria, konferencje itp.,
- implementację najlepszych rozwiązań pochodzących od partnerów zagranicznych w regionie,
- projekty mające na celu tworzenie nowej jakości w dziedzinach istotnych dla rozwoju regionu w oparciu o potencjał i doświadczenia partnerów,
- giełda projektów współpracy międzyregionalnej w celu kojarzenia partnerów projektów współpracy międzyregionalnej,
- fundusz grantowy dla wsparcia cennych inicjatyw z punktu widzenia rozwoju regionu w zakresie współpracy międzynarodowej.

Współpraca z regionami wzrastającymi:

- projekty zmierzające do wspierania procesów demokratycznych, w tym budowania społeczeństwa obywatelskiego regionów wzrastających,
- projekty służące wymianie doświadczeń mającej na celu zmniejszenie dystansu rozwojowego pomiędzy regionami wzrastającymi, a rozwiniętymi regionami państw członkowskich UE,
- projekty służące zwiększaniu zdolności absorpcyjnej środków UE,
- projekty służące przybliżeniu regionów przyszłych państw członkowskich rozwiniętym regionom UE (Małopolska pomostem pomiędzy „starymi”, a przyszłymi regionami UE).

Wzmacnianie relacji partnerskich z regionami nowo przyjętych państw UE, w tym w obszarze Grupy Wyszehradzkiej:

- projekty mające na celu identyfikację wspólnych

obszarów problemowych regionów nowoprzyjętych państw UE oraz poszukiwanie dla nich rozwiązań,

- projekty zmierzające do identyfikacji wspólnych interesów dotyczących członkostwa w UE oraz promocja wspólnie wypracowanego stanowiska na forum UE.

MAŁOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2007 – 2013 PROJEKT

ZAKRES DOTYCZĄCY ROZWOJU KULTURY

Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007 – 2013 jest podstawowym dokumentem operacyjnym służącym realizacji polityki rozwoju regionu. Łączy on w sobie założenia Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia oraz potrzeby i aspiracje mieszkańców wynikające ze specyfiki i wewnętrznego potencjału Województwa Małopolskiego.

WSTĘP

GOSPODARKA

1. Małopolska uznana została (wg rankingu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową) za region o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej sklasyfikowany w roku 2005 na 4 pozycji po województwach: śląskim, mazowieckim i dolnośląskim. Jest to znaczący jakościowy awans z klasy C – 7 miejsca w roku 1998. Szczególnie wysokie oceny zyskało województwo pod względem rynku pracy (dostępności kadr, poziomu wykształcenia i kosztów pracy), dostępności transportowej, infrastruktury społecznej (poziomu działalności kulturalnej, infrastruktury turystycznej i sportowej) oraz infrastruktury gospodarczej (instytucji badawczo-rozwojowych, instytucji otoczenia biznesu).

TURYSTYKA I PRZEMYSŁ KULTUROWY

2. Turystyka jest jedną z najważniejszych części gospodarki regionalnej Małopolski. Można ją zaliczyć zarówno do sektorów tradycyjnie rozwijających się na obszarze województwa od wielu lat, jak i – jednocześnie – do sektorów tzw. 'regionalnej szansy', a więc takich, których rozwój niesie największy potencjał pozytywnej zmiany. O atrakcyjności turystycznej województwa decyduje bogate materialnie i symbolicznie dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, stanowiące podstawę rozwoju turystyki całorocznej. Jednym z głównych atutów Małopolski jest jej różnorodność kulturowa wynikająca nie tylko z uwarunkowań geograficznych, różnic obyczajów i tradycji kultywowanych przez zamieszkujące Małopolskę grupy etniczne ale i zaszczości historycznych. Obszar województwa położony był w granicach dwóch zaborów, co skutkowało zastosowaniem różnych rozwiązań administracyjnych i gospodarczych. Dawną Galicję zamieszkiwali przedstawiciele wielu ludów i narodowości pielęgnujących własną obyczajowość, folklor, wyznania.

3. Bogate dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, będące podstawą atrakcyjności turystycznej, plasuje

Małopolskę na jednym z wiodących miejsc w kraju. W regionie znajduje się 55,3 tys. zespołów zabytkowych i obiektów nieruchomości, przy czym 3 tys. obiektów wpisanych zostało do wojewódzkiego rejestru zabytków. Na Światowej Liście Dziedzictwa UNESCO znajduje się 8 (z 16 w Polsce) zespołów i obiektów zabytkowych Małopolski. Wiodące elementy atrakcyjności turystycznej regionu to nie tylko dziedzictwo materialne, historyczne i symboliczne Krakowa i okolic (Kopalnia Soli w Wieliczce, Obóz Zagłady Auschwitz-Birkenau, Zespół klasztorno-pielgrzymkowy OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej) i wyjątkowej urody zróżnicowany krajobraz, przede wszystkim górski (Tatry, Pieniny), ale również mniej znane miejsca i obiekty jak np. zabytkowa, liczna i unikalna w skali europejskiej architektura drewniana, zachowane cenne naturalne obszary przyrodnicze, w tym rozległe tereny leśne Beskidów i Gorców, wciąż żywe w różnych częściach województwa rzemiosło lokalne, folklor i tradycyjna obyczajowość, a także dziedzictwo grup narodowościowych i etnicznych.

4. Zasoby muzeów małopolskich ocenia się na ponad 4 mln obiektów, co stanowi ok. 1/6 polskich zasobów muzealnych. Zabytki te znajdują się w zbiorach 105 muzeów i oddziałów muzealnych, co stanowi 15,5% muzeów w kraju. Najwięcej placówek muzealnych i największe zbiory muzealiów znajdują się w Krakowie, kolejne ważne pod względem liczby placówek obszary województwa to powiat nowotarski (7), krakowski (5), wadowicki (5) oraz chrzanowski, tarnowski i tatrzański (4).

5. Ruch turystyczny z jednej strony przyczynia się do efektywnego gospodarczego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturalnych regionu, lecz z drugiej strony tworzy ogromną presję, która zagraża zachowaniu zasobów, szczególnie przyrodniczych. Małopolskie wystawy i muzea odwiedza rocznie blisko 3,8 mln. osób a parki narodowe – 4,1 mln. osób. Dodatkowym czynnikiem antropopresja

jest stosunkowo niewielka powierzchnia - na 12% powierzchni parków narodowych, w skali kraju, przypada 38% turystów odwiedzających te obszary. W konsekwencji na 1 ha obszaru parku przypada 316 (Pieniński Park Narodowy) i 186 (Ojcowski Park Narodowy) turystów, przy średniej w kraju wynoszącej 34.

6. **Stan zabytków w województwie jest zróżnicowany.** Stosunkowo dobrze zachowane są zespoły sakralne i budowle użyteczności publicznej (odpowiednio 842 i 293 obiektów). Najbardziej zaniedbane i w złym stanie są zabytkowe obiekty mieszkalne w miastach i miasteczkach (1377 obiektów), zespoły dworsko-pałacowe (204+77 obiektów), zespoły zabytkowej zieleni (388 obiektów). Również w złym stanie i zazwyczaj niezagospodarowane pozostają zabytki przemysłu, techniki i sztuki inżynierskiej.
7. **Infrastruktura służąca działalności kulturalnej** obejmuje obiekty i zespoły obiektów należących do blisko 1500 instytucji kultury (m.in. muzea, biblioteki, teatry i instytucje muzyczne, kina, domy i centra kultury, galerie sztuki). Bardzo istotnym problemem wydaje się być, w wielu przypadkach, mało atrakcyjny sposób prezentowania zwiedzającym zgromadzonych zbiorów oraz nieatrakcyjna formuła zagospodarowania obiektów zabytkowych. Bazę infrastrukturalną uzupełniają obiekty zajmowane przez kilkadziesiąt organizacji pozarządowych sektora kultury oraz podmioty gospodarcze działające w obszarze „przemysłu czasu wolnego”.
8. **Bogata oferta działalności kulturalnej Małopolski to nie tylko muzea, galerie, teatry ale również wiele imprez kulturalnych, w tym o charakterze międzynarodowym – jak przykładowo: Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Krakowskie Reminiscencje Teatralne”, Festiwal Folkloru Ziem Górskich, Cracovia Maraton.**

KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITALNY

9. **Systemy miejskie są motorami rozwoju regionalnego.** Wzrost zlokalizowany jest tam, gdzie skoncentrowane są główne siedziby firm, działalność badawcza i oświatowa, obiekty kulturalne. W krajach akcesyjnych – mimo spadku populacji – następuje znaczny wzrost jedynie w obrębie stolic - co szczególnie dotyczy Budapesztu, Pragi i Lubliany, a także stolic państw nadbałtyckich. Wyjątek stanowi Polska, w której aż 5 obszarów o rozmiarach metropolii rywalizuje z Warszawą (Trójmiasto, Poznań, Łódź, Wrocław, Kraków).
10. **Wielofunkcyjny charakter Krakowa jest jedną z cech wyróżniającą miasta metropolitalne.** Do podstawowych funkcji metropolitalnych należą:
  - duchowa – tradycje związane z pełnieniem przez

Kraków funkcji stołecznych i nagromadzonych z pamiętkami i datami wydarzeń historycznych. Kraków jako siedziba trzech najstarszych biskupstw w Polsce pełnił i pełni ważną rolę, dodatkowo podkreśloną przez osobę arcybiskupa – metropolity krakowskiego a później papieża Jana Pawła II. Ważne są również historyczne powiązania z innymi kulturami, tradycjami.

- **kulturowa** – związaną z wypełnianiem roli stolicy kulturalnej regionu, Polski i Europy, poprzez istniejące liczne instytucje kultury oraz organizowane imprezy, w tym kilku międzynarodowych festiwali. Kraków to różnorodne i potężne środowisko artystyczne oraz liczne indywidualności. Brak im jednak zaplecza dla prezentacji swojej twórczości. Funkcja ta łączy się przede wszystkim z nagromadzonymi w ciągu wieków zabytkami kultury i sztuki tworząc największy potencjał miasta i stanowiąc jego główną atrakcyjność w wymiarze europejskim i światowym, wśród których należy wyróżnić obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
  - **turystyczna** – Kraków jest największym centrum turystyki przejazdowej w Polsce, co wynika z jego unikalnych walorów jako miasta zabytków, ale i walorów przyrodniczo-krajobrazowych, zarówno miasta jak i okolicy – Wieliczka, Ojcowski Park Narodowy. Aby Kraków stał się prawdziwą metropolią turystyczną musi dążyć do zwiększenia atrakcyjności i wyższego stopnia zagospodarowania turystycznego okolic, w tym miasteczek obszaru metropolitalnego (nie tylko baza hotelowa, ale i własna oferta turystyczna). Istotnym wyróżnikiem metropolii turystycznej jest stworzenie możliwości wielokrotnego pobytu. Wiąże się to z rozwojem przemysłu czasu wolnego, głównie bazy kongresowej, wystawienniczej i targowej. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej wymaga zwiększenia dostępności Krakowa oraz usprawnienia połączeń Krakowa z okolicą, parkowania i obsługi samochodów osobowych a także informacji turystycznej. Kraków staje się dużym ośrodkiem turystyki pielgrzymkowej do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia – należy więc zagospodarować tereny wokół niego wraz z usprawnieniem dojazdu.
11. **Kraków na tle innych obszarów Polski wyróżnia się:**
    - realizowanym w ostatnich latach szerokim programem inwestycyjnym,
    - lepszą siecią połączeń lotniska,
    - lepszą pozycją szkół wyższych w rankingach krajowych,

- bogatszą ofertą kulturalną (największe nakłady na kulturę po stolicy),
- lepszą ofertą turystyczną i kulinarną,
- wielkością aglomeracji.

WSPÓŁPRACA MIEDZYREGIONALNA MAŁOPOLSKI

12. Województwo małopolskie ma podpisanych szereg umów i porozumień międzynarodowych z następującymi regionami: Turyngią (1999 r.), Toskanią (2000), Hrabstwem Kopenhagi (2001), Autonomicznym Regionem Madrytu (2003), Krajem Preszowskim (2003), Żylińskim (2003), Obwodem Lwowskim (2004), Regionem Centrum (2004), Hrabstwem Fionii (2004), Prowincją Jiang Su (2004), Regionem Rhône-Alpes (2004), Województwem Kluż (2005), Stanem Andhra Pradesh (2005).
13. We współpracy z tymi regionami województwo małopolskie realizuje projekty z zakresu edukacji, kultury, turystyki, funduszy strukturalnych, gospodarki, rolnictwa i ochrony środowiska.

Osie priorytetowe MRPO dzielą się na trzy grupy:

1. Na pierwszą składają się **osie priorytetowe od 1 do 5**. Elementem wspólnym tych osi jest **zdecydowana orientacja na budowanie i wzmacnianie tych potencjałów Małopolski, które decydują o konkurencyjności gospodarczej regionu**. Przyczyniać się to będzie nie tylko do lepszej pozycji konkurencyjnej Małopolski, ale również do umacniania całej Wspólnoty Europejskiej w sposób zgodny z podstawowymi celami Strategii Lizbońskiej. Obszary interwencji MRPO, które w najwyższym stopniu przyczynią się do wzmocnienia małopolskiej, a przez to polskiej i europejskiej gospodarki obejmują m.in.:
  - **rozwijanie potencjału uczelni wyższych i ośrodków kształcenia ustawicznego**, co w założeniu ma prowadzić do poprawy poziomu wykształcenia jego mieszkańców oraz wydłużenia czasu przebywania na rynku pracy przez osoby już zatrudnione, których kwalifikacje zawodowe wymagają uzupełnienia ze względu na zmieniające się otoczenie społeczno-gospodarcze;
  - **tworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego**, rozumiane jako interwencje publiczne w sferach i na obszarach, w których dziedzina ta nie rozwija się samoistnie wystarczająco dynamicznie. Interwencje będą

ukierunkowane na zapewnienie powszechnego i równego dostępu do Internetu oraz do usług publicznych świadczonych *on-line*, przy generalnym ukierunkowaniu na ułatwianie i katalizowanie bezpiecznego obrotu gospodarczego;

- **wsparcie rozwoju turystyki** jako gałęzi gospodarki Małopolski o dużym, nie w pełni dotychczas wykorzystywanym potencjale. Działania będą ukierunkowane na otwieranie nowych możliwości jak również rozwijanie istniejących warunków rozwoju firmom z branży turystycznej i okołoturystycznej. Wsparte zostaną również inwestycje przedsiębiorstw związane z turystyką. Interwencje będą realizowane zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
  - **w kontekście wzmacniania potencjału turystycznego regionu** realizowane będą również przedsięwzięcia z zakresu **ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Małopolski oraz wzmocnienia instytucji odpowiedzialnych za jego zachowanie i udostępnianie**. Motywacją wsparcia tego obszaru, poza korzyścią polegającą na ochronie dziedzictwa kulturowego przed zniszczeniem, jest zwiększanie gospodarczego znaczenia sektora kultury poprzez poszerzenie oferty przeznaczonej dla konsumentów kultury; analogiczne interwencje będą realizowane w odniesieniu do dziedzictwa przyrodniczego, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000, które lepiej chronione można będzie udostępnić szerszej grupie turystów;
2. Drugą grupę tworzą **osie priorytetowe od 6 do 7**. Wspólnym elementem tych osi jest **troska o zapewnienie warunków rozwoju porównywalnych w ramach regionu**, tak osobistego mieszkańców Małopolski jak i rozwoju gospodarczego tutejszych firm, niezależnie od miejsca zamieszkania czy lokalizacji działalności. Interwencje w ramach tych osi będą zorientowane na wyrównywanie różnic w dostępie do usług publicznych i poziomie rozwoju cywilizacyjnego pomiędzy poszczególnymi obszarami regionu. Pozwoli to także odnieść się do specyficznych problemów występujących na obszarach wiejskich i miejskich. Aktywność skupiać się będzie na następujących obszarach:
    - **rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym dotyczących budownictwa mieszkaniowego**. Pożądanym efektem tych działań jest wywołanie pozytywnych zmian gospodarczych i społecznych na obszarach miejskich, w tym tych, które podpadły ze

względem na prowadzoną tam wcześniej działalność przemysłową, górniczą czy wojskową. W sposób szczególny działania te przygotowywane są jako odpowiedź na problemy małopolskich miast. Poprzez realizację na ich terenie kompleksowych programów rewitalizacji, wyselekcjonowane obszary na powrót zostaną włączone do pełnowartościowej substancji urbanistycznej, a ich mieszkańcy uchronieni przed zjawiskiem marginalizacji społecznej. W powiązaniu z tymi przedsięwzięciami, realizowane będą działania z zakresu **wyposażenia miast także w inną infrastrukturę społeczną m.in. edukacyjną i sportową**, odpowiadającą współczesnym standardom. Dzięki temu przybliżone zostaną warunki równego dostępu ludności do usług publicznych należących do wyżej wymienionych sfer, przez co oddalona zostanie groźba marginalizacji niektórych obszarów i grup społecznych oraz ryzyko wystąpienia niepożądanych zjawisk społecznych wynikających z marginalizacji;

3. Trzecią grupę stanowią **osie priorytetowe numer 8 i 9**, których wspólnym mianownikiem jest budowanie potencjału instytucjonalnego Małopolski. Osie te odnoszą się do następujących obszarów:

- **promocji Małopolski oraz wspieraniu uczestnictwa podmiotów z terenu regionu w europejskich sieciach współpracy.**

Dzięki tego rodzaju aktywności ułatwiony zostanie transfer wiedzy i doświadczeń organizacjami z Małopolski a innymi podmiotami europejskimi, dzięki czemu przyspieszony zostanie szeroko pojęty proces uczenia się. Jednocześnie więcej podmiotów i osób z innych regionów UE będzie miało możliwość zapoznać się z możliwościami oferowanymi przez Małopolskę;

- **zapewnienia odpowiedniego potencjału administracyjnego** dla skutecznej realizacji programu operacyjnego. Dzięki działaniom finansowanym w ramach Pomocy Technicznej potencjalni beneficjenci programu będą posiadali kompleksową wiedzę na temat istniejących możliwości wsparcia, a instytucje odpowiadające za realizację programu będą dysponować zasobami ludzkimi i logistycznymi niezbędnymi dla wykonywania swych funkcji. Całościowo przyczyni się to do osiągnięcia wysokiej efektywności udzielania wsparcia.

Oś Priorytetowa 1. Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy

CEL OPERACYJNY:

Poprawa dostępu do edukacji oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego.

UZASADNIENIE WYBORU OSI PRIORYTETOWEJ:

Oś priorytetowa wpisuje się w kierunki działań Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, w tym w szczególności w cele:

1. **Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;**
2. **Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;**

Na poziomie regionalnym priorytet będzie realizował cele Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 określone w polu: „Konkurencyjność gospodarcza”, w obszarze rozwoju „Społeczeństwo wiedzy i aktywności”.

Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy wymaga budowy i rozbudowy infrastruktury edukacyjnej służącej do prowadzenia działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej na poziomie wyższym, wzmocnienia instytucji budujących zaplecze edukacyjne oraz infrastruktury teleinformatycznej zapewniającej dostęp do informacji i usług świadczonych poprzez Internet.

Mocną stroną województwa jest posiadany potencjał w zakresie szkolnictwa wyższego oraz w sferze naukowo-badawczej. Rozwój obu dziedzin wywiera silny wpływ na procesy zachodzące w sferze gospodarczej, będąc jednym z podstawowych czynników wpływających na osiąganie przewagi konkurencyjnej województwa w przestrzeni europejskiej oraz wzrost inwestycji innowacyjnych. Utrzymanie wysokiej pozycji w szkolnictwie wyższym oraz sferze badawczo-rozwojowej wymaga jednak podjęcia intensywnych wysiłków na rzecz wysokiej jakości oferty edukacyjnej i naukowej, co wiąże się również z koniecznością zapewnienia szkołom wyższym odpowiedniej infrastruktury, której rozwój nie nadążał w ostatnich latach za wzrostem liczby studentów.

Nadal istotnym problemem na terenie województwa jest niewystarczająco rozwinięta infrastruktura informatyczna. Stosunkowo szybko likwidowane są braki w zakresie telefonizacji, jednak nadal widoczne są poważne zapóźnienia związane ze słabym rozwojem i wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi obiegu i wymiany informacji. Wciąż jeszcze niewystarczające, choć poprawiające się, jest

wykorzystanie możliwości technicznych, jakie daje Internet przy administracyjnej obsłudze obywateli.

Bardzo ważnym zadaniem jest zapewnienie dostępu do informacji wszystkim mieszkańcom regionu, zwiększenie dostępu do usług publicznych oferowanych przez instytucje przy wykorzystaniu nowych narzędzi komunikacji, w tym m.in. w dziedzinie edukacji i kształcenia ustawicznego (e-nauczanie) oraz zapewnienie bezpieczeństwa obiegu informacji.

OPIS OSI PRIORYTETOWEJ:

W ramach osi priorytetowej będzie udzielane bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć w dwóch głównych obszarach:

1. inwestycji w infrastrukturę szkolnictwa wyższego i ustawicznego,
2. inwestycji w infrastrukturę i technologie służące rozwojowi społeczeństwa informacyjnego:

W odniesieniu do inwestycji w infrastrukturę i technologie służące rozwojowi społeczeństwa informacyjnego realizowane będą natomiast w szczególności następujące grupy operacji:

- inwestycje związane z budową i rozbudową regionalnych oraz lokalnych sieci szerokopasmowych, współdziałających z istniejącymi szkieletowymi sieciami regionalnymi lub krajowymi. Jest to szczególnie istotne na tych terenach, które dotknięte są wykluczeniem cyfrowym;
- inwestycje związane z podniesieniem poziomu wykorzystania technologii telekomunikacyjno-informacyjnych w administracji publicznej w postaci nowoczesnych systemów teleinformatycznych. Szczególnego wsparcia wymaga budowa, rozbudowa i modernizacja wewnętrznych i zewnętrznych systemów administracji publicznej, a w szczególności zastępowanie papierowego obiegu informacji obiegiem dokumentów elektronicznych, wprowadzenie archiwizacji dokumentów elektronicznych, rozwój systemów bazodanowych oraz rozwój systemów informacji przestrzennej. Przedsięwzięcie to uzupełni budowa lub rozbudowa systemów wspierających zarządzanie realizacją zadań publicznych w zakresie administracji publicznej (w tym bezpieczeństwa publicznego), ochrony zdrowia, kultury, edukacji, gospodarki komunalnej. Wdrażane systemy będą spełniać minimalne wymagania zapewniające ich integrację z innymi powstającymi lub już istniejącymi na szczeblu krajowym i regionalnym;
- inwestycje dotyczące tworzenia i modernizacji usług publicznych *on-line*. Konieczna jest rozbudowa systemów identyfikacji użytkowników, klientów usług publicznych, w tym rozbudowa Infrastruktury

Klucza Publicznego (podpis elektroniczny);

- **inwestycje dotyczące budowy lub rozbudowy systemów wspomagających/służących digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym zasobów bibliotecznych i archiwalnych,**

W ramach szerszych kompleksowych projektów z zakresu elektronicznej administracji i elektronicznych usług publicznych zakłada się kwalifikowalność nakładów poniesionych na rozbudowę lub modernizację bezpiecznej infrastruktury informatycznej (w tym sprzęt komputerowy i sieci lokalne) oraz wyposażenie publicznych punktów dostępu do Internetu.

GŁÓWNE GRUPY BENEFICJENTÓW:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
2. jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną;
3. administracja rządowa;
4. parki narodowe i krajobrazowe;
5. PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
6. zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia;
7. jednostki naukowe;
8. instytucje kultury;
9. szkoły wyższe;
10. osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki;
11. organizacje pozarządowe;
12. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
13. instytucje otoczenia biznesu;
14. przedsiębiorcy.

Projekty przedsiębiorców będą wspierane tylko wówczas jeśli będą realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

POZIOM WSPARCIA: Projekty realizowane w ramach osi priorytetowej uzyskują wsparcie w wysokości do 85% kosztów kwalifikowanych. Jeśli beneficjentem pomocy udzielanej w ramach programu jest podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na formę organizacyjno-prawną oraz sposób finansowania, maksymalna wielkość wsparcia będzie uwzględniać granice określone w przepisach dotyczących pomocy publicznej, tj. właściwym schemacie ustalonym przez Instytucję Koordynującą.

POMOC PUBLICZNA: W ramach osi priorytetowej występuje pomoc publiczna.

Oś Priorytetowa 3. Turystyka i przemysł kulturowy

CEL OPERACYJNY:

Podniesienie konkurencyjności turystycznej regionu.

UZASADNIENIE WYBORU OSI PRIORYTETOWEJ:

Oś priorytetowa wpisuje się w cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, w tym w szczególności w cele:

1. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług
2. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
3. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich;

Na poziomie regionalnym priorytet będzie realizował cele Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 określone w polu „Gospodarka regionalnej szansy”, w obszarze rozwoju „Rozwój przemysłów czasu wolnego” oraz w polu „Rozwój społeczny i jakość życia”, w obszarze rozwoju „Dziedzictwo i przestrzeń regionalna”.

Istotnym czynnikiem wpływającym na konkurencyjność regionu i zwiększenie jego potencjału gospodarczego jest rozwój turystyki. Małopolska posiadając wybitne walory środowiskowe jak i dziedzictwa historyczno-kulturowego, należy do najbardziej uczęszczanych w skali kraju obszarów turystycznych. Jednocześnie słabe wykorzystanie niektórych obiektów turystycznych i sanatoryjnych świadczy o znacznych rezerwach oraz o niskiej ich rentowności. Jest to efekt braku atrakcyjnej oferty oraz skutecznej promocji. Jednym z głównych czynników słabego wykorzystania bazy noclegowej jest niski standard wyposażenia obiektów i niezadawalająca jakość świadczonych usług. Stan i struktura obiektów bazy noclegowej wskazuje na wyraźne braki i niewielką możliwość zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych gości w obiektach noclegowych. Zbyt wąska jest również gama oferowanych produktów turystycznych i zróżnicowanych pakietów, słaby stopień wykorzystania wielu atrakcji kulturowych i przyrodniczych. Słabo rozwinięta jest sieć punktów informacyjnych i samoobsługowych. Dzięki inwestycjom w bazę turystyczną, można w znaczny sposób podwyższyć pozycję Małopolski nie tylko na rynku krajowym, ale także międzynarodowym.

Z punktu widzenia warunków rozwoju turystyki strategicznym zasobem Małopolski jest jego dziedzictwo

kulturowe. Województwo Małopolskie to obszar historycznej wielokulturowości, który charakteryzuje się jednak wyraźnie wykształconą tożsamością regionalną. Zachowanie regionalnej różnorodności wymaga ochrony oryginalnych cech kulturowych, zarówno w obrębie kultury profesjonalnej, jak i amatorskiej oraz istniejących elementów dziedzictwa przyrodniczego.

W regionie znajdują się liczne obiekty i zespoły zabytkowe. Są to często unikatowe zabytki oraz zbiory, niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturalnego kraju. Wiele z nich pozostaje jednak poza szerszym odbiorem, a nawet są one często zupełnie odizolowane ze względu na zły stan techniczny bądź niewystarczające zabezpieczenie. Z każdym rokiem narastają problemy z prawidłowym utrzymaniem, ochroną i ekspozycją wyjątkowych obiektów i miejsc, a ich degradacja jest coraz szybsza. Co więcej, jednostki zarządzające mają duże trudności w przywróceniu takiego stanu, który umożliwiłby ich udostępnianie ze względu na ograniczone możliwości finansowe i problemy w zdobywaniu odpowiednich środków na prawidłową konserwację i promocję.

Małopolska jest regionem o szczególnie bogatej i różnorodnej ofercie kulturalnej. Kalendarz wydarzeń obfituje w przedsięwzięcia ważne nie tylko w skali regionu, ale też w skali kraju i świata. Realizacja nowych projektów w małopolskich instytucjach kultury umożliwi wprowadzenie nowej jakości usług w zakresie kultury i sztuki, dających możliwość realizacji projektów innowacyjnych i interdyscyplinarnych.

Wspieranie szerokiego wachlarza inicjatyw kulturalnych przyczynia się do rozwoju regionu oraz wzrostu konkurencyjności regionalnych produktów kulturalnych i turystycznych na rynku krajowym i zagranicznym.

OPIS OSI PRIORYTETOWEJ:

W ramach osi priorytetowej będzie udzielane bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć w trzech głównych obszarach:

- rozwoju infrastruktury turystycznej;
- rozwoju produktów dziedzictwa kulturowego, oraz
- wsparcia instytucji kultury.

W ramach wsparcia rozwoju infrastruktury turystycznej, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- inwestycje w poprawę bazy noclegowej, w szczególności w uzdrowiskach oraz przystosowanie obiektów zabytkowych do celów turystycznych;
- budowa regionalnego systemu informacji turystycznej;
- projekty związanych z monitoringiem rynku turystycznego oraz stworzeniem zintegrowanego systemu promocji produktów i oferty turystycznej

- regionu;
- przedsięwzięcia zmierzające do poprawy bezpieczeństwa na obszarach turystycznych, w szczególności dotyczące dostosowania do bezpiecznego podróżowania szlaków i tras turystycznych;
- inwestycje służących rozwojowi funkcji turystycznych stacji narciarskich i akwenów wodnych;
- inwestycje w obiekty i infrastrukturę uzdrowiskową;
- inwestycje w infrastrukturę widowiskowo-sportową;
- inwestycje w infrastrukturę targowo-wystawienniczą;
- inwestycje zmierzające do przystosowania terenów zdegradowanych do nowych funkcji związanych z turystyką.

W ramach wsparcia rozwoju produktów dziedzictwa kulturowego, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- inwestycje w ochronę i ekspozycję zabytkowych obiektów i zespołów kulturowych, ruchomych i nieruchomych, mające na celu przywrócenie ich dawnej świetności, podjęcie niezbędnych kroków w celu uniknięcia ich degradacji w przyszłości oraz publiczne udostępnienie dla celów turystycznych;
- inwestycje w ochronę, zabezpieczenie oraz wyeksponowanie dla celów turystycznych obiektów dziedzictwa przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000, jako ważnego elementu budującego atrakcyjność regionu.

Znaczny nacisk zostanie położony na wspieranie projektów dotyczących nie tylko konserwacji i zabezpieczenia obiektów zabytkowych, ale również wzmacniających ich funkcje turystyczne poprzez kompleksowe produkty turystyczne lub kulturowe, stanowiące rozpoznawalną atrakcję województwa.

W ramach wsparcia instytucji kultury, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- inwestycje w infrastrukturę instytucji dbających o rozwój kultury oraz o ochronę dziedzictwa kulturowego w Małopolsce (m.in. bibliotek, muzeów, teatrów), w celu zwiększenia atrakcyjności regionu, a więc mające znaczenie ponadlokalne;
- projekty służące stworzeniu zintegrowanego systemu informacji o atrakcjach kulturalnych regionu oraz katalogu stałych i jednorazowych przedsięwzięć kulturalnych, a także ważne w skali regionalnej i ponadregionalnej wydarzenia kulturalne.

Podkreślić należy, iż projekty wpisujące się tematycznie w zakres osi priorytetowej ale mające charakter metropo-

litalny i planowane do realizacji na obszarze Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego mogą uzyskać wsparcie wyłącznie w ramach osi priorytetowej 5 MRPO.

GŁÓWNE GRUPY BENEFICJENTÓW:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
2. jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną;
3. parki narodowe i krajobrazowe;
4. PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
5. instytucje kultury;
6. szkoły wyższe;
7. organizacje pozarządowe;
8. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
9. przedsiębiorcy.

POZIOM WSPARCIA:

Projekty realizowane w ramach osi priorytetowej uzyskują wsparcie w wysokości do 85% kosztów kwalifikowanych. Jeśli beneficjentem pomocy udzielanej w ramach programu jest podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na formę organizacyjno-prawną oraz sposób finansowania, maksymalna wielkość wsparcia będzie uwzględniać granice określone w przepisach dotyczących pomocy publicznej, tj. właściwym schemacie ustalonym przez Instytucję Koordynującą.

POMOC PUBLICZNA: W ramach osi priorytetowej występuje pomoc publiczna.

Oś Priorytetowa 5.

Krakowski Obszar Metropolitalny

CEL OPERACYJNY:

Wzmocnienie pozycji Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako znaczącego ośrodka metropolitalnego w Europie.

UZASADNIENIE WYBORU OSI PRIORYTETOWEJ:

Oś priorytetowa wpisuje się w cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, w tym w szczególności w cele:

1. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
2. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Na poziomie regionalnym priorytet będzie realizował cele Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 określone w polu: „Konkurencyjność gospodarcza”, w obszarze rozwoju „Krakowski Obszar Metropolitalny”.

Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) to jeden z najważniejszych czynników służący utrzymaniu oraz podnoszeniu rangi i konkurencyjności regionu na arenie krajowej i międzynarodowej, a także mający wpływ na kształtowanie i funkcjonowanie jego struktury przestrzennej. Prawidłowy rozwój tego obszaru wymaga prowadzenia aktywnej polityki rozwoju regionalnego. W celu równoważenia potencjałów należy doprowadzić do zaktywizowania rozwoju społeczno – gospodarczego, wpływającego na przewagę konkurencyjną Krakowa w relacji do innych obszarów metropolitalnych, tak krajowych, jak i europejskich.

Ważnym, ale nie do końca wykorzystanym atutem Małopolski jest funkcjonujący prężny ośrodek naukowy w Krakowie. Sama liczba uczelni wyższych, studentów, wielość kierunków studiów i dyscyplin nauki stanowi ważny miernik potencjału naukowego Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, który nie przynosi jednak regionowi oczekiwanych korzyści. Tradycje krakowskiego ośrodka naukowego, bez wątpienia jednego z najważniejszych w kraju, zobowiązują do działań umacniających i poprawiających jego funkcjonowanie. Konieczna jest integracja środowiska naukowego regionu, jak również współpraca i lepsza koordynacja działań. Potencjał naukowy i technologiczny Krakowa nie jest w wystarczającym stopniu wykorzystywany w przedsiębiorstwach. Stworzenie sieci takich powiązań stanowi poważne wyzwanie. Konieczne jest stworzenie warunków i zachęt do nawiązania współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, uczelniami, ośrodkami badawczymi i instytucjami transferu wiedzy i technologii.

KOM i jego główne miasto - Kraków, jako wiodący małopolski ośrodek wzrostu nie jest wyposażony w odpowiedniej jakości infrastrukturę i obiekty, niezbędne do pełnienia funkcji metropolitalnych. Braki te w szczególności dotyczą infrastruktury kulturalnej, kongresowo-wystawienniczej oraz lecznictwa wysokospecjalistycznego.

Prawidłowe funkcjonowanie KOM, rozumianego jako struktura przestrzenna, uwarunkowane jest dostosowaniem jego układu komunikacyjnego do wyzwań właściwych dla metropolii. Dostosowanie to wymaga zarówno sprawnego systemu komunikacji wewnątrz KOM, w tym systemu komunikacji zbiorowej, jak i zapewnienia dogodnego dostępu do stolicy metropolii z zewnątrz, co łącznie powinno umożliwić rozwój metropolii w wymiarze gospodarczym i społecznym.

OPIS OSI PRIORYTETOWEJ:

Interwencje przewidziane w ramach niniejszej osi priorytetowej będą realizowane na obszarze wyodrębnianym geograficznie – Krakowskim Obszarze Metropolitalnym (KOM). Jest to swoisty region funkcjonalny, obejmujący kilkadziesiąt jednostek samorządu terytorialnego, w tym ośrodek centralny – Kraków wraz z sąsiadującym zespołem jednostek osadniczych, powiązanych z metropolią różnymi związkami interakcyjnymi. Zasięg przestrzenny KOM jest szczegółowo określony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.

W ramach osi priorytetowej będzie udzielane bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć w trzech głównych obszarach:

1. wzmocnienia potencjału badawczego KOM;
2. rozwoju funkcji metropolitalnych, oraz
3. zintegrowanego transportu metropolitalnego.

W odniesieniu do rozwoju funkcji metropolitalnych, wsparte będą grupy operacji realizowane przez podmioty mające siedzibę lub prowadzące działalność na terenie KOM, polegające na uzupełnieniu oferty usług publicznych o znaczeniu metropolitalnym, dotyczące w szczególności:

- inwestycji w infrastrukturę kulturalną, kongresową i wystawienniczą (w tym w obiektach dziedzictwa kulturowego);
- inwestycji w zakresie implementacji nowoczesnych technologii medycznych i informatycznych do sektora ochrony zdrowia.
- wsparcie inwestycji w infrastrukturę Międzynarodowego Portu Lotniczego w Balicach i infrastrukturę okołolotniskową, komplementarne do wsparcia umożliwionego przez PO Infrastruktura i Środowisko.

GLÓWNE GRUPY BENEFICJENTÓW:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
2. jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną;
3. zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia;
4. jednostki naukowe;
5. instytucje kultury;
6. szkoły wyższe;
7. instytucje otoczenia biznesu;
8. przedsiębiorcy.

POZIOM WSPARCIA:

Projekty realizowane w ramach osi priorytetowej uzyskają wsparcie w wysokości do 85% kosztów kwalifikowanych. Jeśli beneficjentem pomocy udzielanej w ramach programu jest podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu

na formę organizacyjno-prawną oraz sposób finansowania, maksymalna wielkość wsparcia będzie uwzględniać granice określone w przepisach dotyczących pomocy publicznej, tj. właściwym schemacie ustalonym przez Instytucję Koordynującą.

POMOC PUBLICZNA: W ramach osi priorytetowej występuje pomoc publiczna.

Oś Priorytetowa 6. Spójność wewnątrzregionalna

CEL OPERACYJNY:

Zmniejszenie infrastrukturalnych barier w dostępie do usług społecznych.

UZASADNIENIE WYBORU OSI PRIORYTETOWEJ:

Oś priorytetowa wpisuje się w cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, w tym w szczególności w cele:

1. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
2. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
3. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich;

Na poziomie regionalnym priorytet będzie realizował cele Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 określone w polu: „Rozwój społeczny i jakość życia”, w obszarze rozwoju „Spójność wewnątrzregionalna”.

Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego województwa małopolskiego cechuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne. Dlatego niezwykle istotnym celem do osiągnięcia staje się dążenie do osiągnięcia spójności wewnątrzregionalnej.

Małopolskie miasta pełnią funkcję lokalnych biegunów wzrostu, jednak poziom urbanizacji województwa jest niski, a dysproporcje rozwoju społeczno-gospodarczego w układzie przestrzennym stosunkowo wysokie. Jednocześnie istotnym problemem nasilającym się w Małopolsce jest zjawisko odpływu mieszkańców miast na obszary gmin wiejskich. Proces ten jest przyczyną rozproszenia osadnictwa, a przez to zwiększającej się presji na środowisko naturalne oraz wzrostu kosztów realizacji usług publicznych. Istotnym problemem, który występuje w wielu miastach województwa i hamuje jego spójny rozwój, jest występowanie obszarów zdegradowanych. Są to zarówno obszary o nasilonych patologich społecznych, jak i tereny zniszczone w wyniku aktywności ludzkiej – poprzemysłowe. Skutkiem procesów

restrukturyzacyjnych jest degradacja znacznej powierzchni obszarów miejskich, jak również wzrost poziomu bezrobocia, a przez to marginalizacja określonych grup społecznych w stosunkowo łatwo dających się wyodrębnić dzielnicach miast. Dlatego powinny zostać podjęte działania służące wzmocnieniu miast, jako potencjalnych biegunów rozwoju oraz poprawie warunków życia w miastach, tak, aby stawały się one atrakcyjnym w miejscu zamieszkania.

Ważnym wyzwaniem jest podnoszenie poziomu cywilizacyjnego na terenach wiejskich, gdzie utrzymuje się stagnacja społeczna i gospodarcza. Małopolska wieś wciąż w niewystarczającym stopniu jest wyposażona w podstawową infrastrukturę społeczną, w tym w szczególności edukacyjną, sportową i placówki opieki nad dziećmi. Pomimo dotychczas prowadzonych działań, wiele wsi nadal cechuje nieład przestrzenny, co zmniejsza atrakcyjność tych obszarów, zarówno dla inwestorów jak i turystów.

Istotnym problemem w Małopolsce jest dostęp do usług służby zdrowia i innych usług społecznych. Główną przyczyną tej sytuacji jest zły stan obiektów niezbędnych do świadczenia tych usług oraz słabe ich wyposażenie. Małopolska jest ponadto regionem o znacznym przestrzennym zróżnicowaniu warunków bezpieczeństwa mieszkańców – różnice te dotyczą głównie dostępu do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, parametrów opisujących działania ratownicze na terenie województwa oraz dostępu do usług opieki społecznej.

W rezultacie realizacji osi priorytetowej wzrośnie jakość życia mieszkańców na wsi i w miastach. Będą oni mieli zapewniony wyższy poziom bezpieczeństwa dzięki lepszymu dostępowi do usług społecznych.

OPIS OSI PRIORYTETOWEJ:

W ramach osi priorytetowej zostaną stworzone kompleksowe możliwości realizacji operacji, które przyczynią się do spójnego rozwoju województwa. Udzielane będzie bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć w trzech głównych obszarach:

1. rozwoju miast;
2. rozwoju obszarów wiejskich oraz
3. poprawy bezpieczeństwa mieszkańców, w tym socjalnego i zdrowotnego.

W odniesieniu do wsparcia rozwoju miast, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- inwestycje służące rewitalizacji miejskich obszarów zdegradowanych pod względem funkcjonalnym, technicznym i społecznym. Mogą one obejmować zabytkowe centra miast, zdegradowane osiedla mieszkaniowe stanowiące ciągłą tkankę miejską, i tereny poprzemysłowe. Możliwe będzie również dofinansowanie inwestycji drogowych oraz wsparcie infrastruktury edukacyjnej (wyłącznie

w ramach programów rewitalizacji). Projekty z zakresu rewitalizacji wspierane w ramach działania muszą być zgodne z programami rewitalizacji. Programy te powinny dotyczyć jasno wyodrębnionych obszarów miejskich, za wyjątkiem miast o liczbie mieszkańców poniżej 20 tys., które w całości mogą być objęte jednym programem rewitalizacji;

- przedsięwzięcia dotyczące społecznego budownictwa mieszkaniowego, o ile zagadnienia te zostały ujęte w programach rewitalizacji danego obszaru. Projekty z tej dziedziny muszą bezpośrednio wynikać z programów rewitalizacji opracowanych w oparciu o partycypację społeczną. Nakłady na współfinansowanie projektów z zakresu mieszkalnictwa nie przekroczą poziomu 3% alokacji dla MRPO;
- inwestycje w infrastrukturę społeczną (w szczególności rekreacyjną i sportową) nie objętą wsparciem w ramach innych priorytetów programu, służące poprawie jakości życia mieszkańców, a także infrastruktury drogowej, związane z zapewnieniem lub polepszeniem dostępu do tych obiektów infrastruktury społecznej.

W odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- **inwestycje sprzyjające uporządkowanemu rozwojowi przestrzennemu polegające na realizacji kompleksowych projektów odnowy centrów wsi.** Przedsięwzięcia te powinny być zaplanowane w taki sposób, aby doprowadzić do ożywienia życia społecznego i skupienia go w przestrzennie i instytucjonalnie w atrakcyjnym punkcie danej miejscowości;
- inwestycje w infrastrukturę społeczną, nie objętą wsparciem w ramach innych osi priorytetowych programu (w szczególności szkół i przedszkoli, rekreacyjnej i sportowej);
- inwestycje z zakresu infrastruktury drogowej, jednak wyłącznie w zakresie niezbędnym dla zapewnienia lub poprawy dostępu do obiektów infrastruktury społecznej oraz w ramach kompleksowej odnowy centrów wsi.

WYSTĘPOWANIE INSTRUMENTU ELASTYCZNOŚCI FINANSOWEJ:

Przewiduje się stosowanie instrumentu elastyczności finansowej (*cross-financing'u*) w zakresie niezbędnych do realizacji celów finansowanych inwestycji. Udział finansowania w ramach tego instrumentu nie przekroczy 10% kwoty przeznaczonej na oś priorytetową.

GLÓWNE GRUPY BENEFICJENTÓW:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
2. jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną;
3. administracja rządowa;
4. instytucje kultury;
5. osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki;
6. jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej);
7. partnerzy społeczni i gospodarczy;
8. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
9. instytucje otoczenia biznesu;
10. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe TBS;
11. zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia.

POZIOM WSPARCIA:

Projekty realizowane w ramach osi priorytetowej uzyskują wsparcie w wysokości do 85% kosztów kwalifikowanych. Jeśli beneficjentem pomocy udzielanej w ramach programu jest podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na formę organizacyjno-prawną oraz sposób finansowania, maksymalna wielkość wsparcia będzie uwzględniać granice określone w przepisach dotyczących pomocy publicznej, tj. właściwym schemacie ustalonym przez Instytucję Koordynującą.

POMOC PUBLICZNA: W ramach osi priorytetowej występuje pomoc publiczna.

Oś priorytetowa 8. Współpraca międzyregionalna

CEL OPERACYJNY:

Stworzenie szerokiej i stabilnej platformy współpracy międzyregionalnej.

UZASADNIENIE WYBORU OSI PRIORYTETOWEJ:

Oś priorytetowa wpisuje się w cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, w tym w szczególności w cele:

1. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
2. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Na poziomie regionalnym priorytet będzie realizował cele Strategii Rozwoju Województwa

Małopolskiego na lata 2007-2013 określone w polu: „Potencjał instytucjonalny”, w obszarze rozwoju „Współpraca terytorialna”.

Kreowanie wizerunku Województwa, prezentacja jego atutów, potencjału, priorytetów rozwoju z pewnością podnoszą świadomość istnienia regionu, a tym samym zwiększają zainteresowanie nim potencjalnych inwestorów i turystów. W ten sposób powstaje promocja regionu jako całości, nie zaś tylko jego części szczególnie atrakcyjnych dla biznesu i turystyki.

Zgodnie z przyjętą przez Samorząd Województwa strategią, Małopolska będzie nawiązywać i kontynuować kontakty z innymi regionami zasadniczo w uzupełniających się wzajemnie kierunkach, szczególnie: kształtowania wizerunku Małopolski jako dynamicznego regionu o unikalnych wartościach kulturowych i przyrodniczych, którego priorytetem rozwoju są zaawansowane technologie; miejsca atrakcyjnego dla inwestorów oraz atrakcji turystycznej. Wszystkie te kierunki będą realizowane w ramach nawiązywanych przez Małopolskę kontaktów międzyregionalnych. Mocne zaakcentowanie woli nawiązania partnerskich kontaktów wynika z przekonania, iż efektywna współpraca międzyregionalna może stać się jednym z narzędzi kreowania pozytywnego wizerunku regionu połączonego z rzeczywistą poprawą gospodarczej i społecznej kondycji województwa.

OPIS OSI PRIORYTETOWEJ:

W ramach osi priorytetowej będzie udzielane bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć w dwóch głównych obszarach:

- promocji Małopolski na arenie międzynarodowej,
- budowania pozycji Małopolski w europejskich sieciach współpracy.

W odniesieniu do promocji Małopolski na arenie międzynarodowej, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- przedsięwzięcia służące prezentacji i promocji województwa jako partnera gospodarczego i kulturalnego w przestrzeni europejskiej oraz kreowaniu własnego wizerunku na arenie międzynarodowej, opartego na silnym poczuciu tożsamości i atrakcyjności, zwłaszcza poprzez budowę marki „Małopolska”;
- międzynarodowa promocja Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Wsparte zostanie promowanie cech miasta i regionu, które nadają mu europejskiego znaczenia, takich jak: kultura, nauka, unikalne walory środowiska przyrodniczo-kulturowego. Udział w wystawach, targach, festiwalach, kongresach, a także organizację imprez o znaczeniu międzynarodowym na terenie Krakowskiego

Obszaru Metropolitalnego. Zadanie to obejmować będzie również promocję nowych aktywności z zakresu nowoczesnych technologii i innowacyjności rozwijających się dopiero na terenie Małopolski z wykorzystaniem najnowszych technik medialnych;

- działania promocyjne i kampanie informacyjne propagujące małopolskie dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe, skierowane do krajowych oraz zagranicznych odbiorców, w tym w szczególności do turystów.

W celu budowania pozycji Małopolski w europejskich sieciach współpracy, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- przedsięwzięcia współpracy Małopolski z regionami państw Unii Europejskiej oraz najbliższymi sąsiadami. Współpraca międzyregionalna ma przede wszystkim zmierzać do zwiększenia skuteczności działań związanych z rozwojem regionalnym poprzez zastosowanie szerokiej wymiany informacji i dzielenia się doświadczeniami;
- wymiana wiedzy, know-how oraz dobrych praktyk z dziedzin wchodzących w zakres kompetencji regionu;
- poprawa efektywności funkcjonowania jednostek administracji samorządowej w zakresie współpracy międzyregionalnej;
- wspólne identyfikowanie zagrożeń i poszukiwanie ich rozwiązań; wypracowywanie wspólnych stanowisk w kluczowych dla regionu kwestiach;
- udział w tworzeniu europejskich standardów w odniesieniu do kluczowych zagadnień związanych z rozwojem regionalnym.

GŁÓWNE GRUPY BENEFICJENTÓW:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
2. jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną;
3. administracja rządowa;
4. parki narodowe i krajobrazowe;
5. zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia;
6. jednostki naukowe;
7. instytucje kultury;
8. szkoły wyższe;
9. osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki;
10. organizacje pozarządowe;
11. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
12. instytucje otoczenia biznesu.

POZIOM WSPARCIA:

Projekty realizowane w ramach osi priorytetowej uzyskują wsparcie w wysokości do 85% kosztów kwalifikowanych.

POMOC PUBLICZNA: W ramach osi priorytetowej nie występuje pomoc publiczna.

Praktyka wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego w powiązaniu z Małopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013. Prognoza projektów prorozwojowych.

Kultura i dziedzictwo kulturowe w Małopolsce stanowi mocne czynniki prorozwojowe regionu. Prognozowane strategiczne oddziaływanie projektów prorozwojowych w sferze nowoczesnej infrastruktury i ochrony zabytków obejmuje wzrost znaczenia dziedzictwa kulturowego jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego, zwiększenie udziału sektora kultury w wytwarzaniu PKB oraz podniesienie konkurencyjności regionu w sferze usług publicznych w porównaniu z podobnymi regionami w Unii Europejskiej.

Projekty prorozwojowe powinny wpisywać się w kontekst społeczno-gospodarczy regionu wyznaczany przez czynniki zdefiniowane jako:

- rozwój sektora „przemysłu czasu wolnego” obsługującego ruch turystyczny z wykorzystaniem potencjału kulturowego
- wzrost podaży usług i liczby podmiotów gospodarczych sektora kultury, w tym „przemysłu kulturowego”
- rosnący popyt na turystykę kulturową
- nowe formy udostępnienia zabytków jako dobra kultury o znaczeniu europejskim
- wysokiej jakości oferta kulturowa tworzona we współpracy z instytucjami kultury i podmiotami gospodarczymi regionów Europy.

Przykładami projektów ukierunkowanych na wzmocnienie infrastruktury kultury i ochronę zabytków są inwestycje wpisane przez Zarząd Województwa Małopolskiego na listę projektów kluczowych MRPO 2007-2013:

I. „Budowa „Małopolskiego Ogrodu Sztuki” przy ul. Rajskiej 12 w Krakowie

Zadanie realizowane przez Teatr im. Juliusza Słowackiego w okresie 2004-2010. Maksymalne wartości przyjęte w Indykatorywnym Planie Inwestycyjnym MRPO: koszt zadania w latach 2007-2010 – 9,41 mln euro, w tym z Unii Europejskiej = 8 mln euro.

II. „Rewaloryzacja i adaptacja budynku Muzeum Armii

Krajowej przy ul. Wita Stwosza 12 w Krakowie”

Zadanie realizowane przez Muzeum Armii Krajowej w latach 2005-2009. Maksymalne wartości przyjęte w Indykatorywnym Planie Inwestycyjnym MRPO: koszt zadania w latach 2007-2009 – 9,41 mln euro, w tym z UE = 8 mln euro.

III. Budowa Muzeum Tadeusza Kantora oraz siedziby Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka” przy ul. Nadwiślańskiej w Krakowie

Zadanie realizowane przez „Cricotekę” w latach 2005-2010. Maksymalne wartości przyjęte w Indykatorywnym Planie Inwestycyjnym MRPO: koszt zadania w latach 2007-2010 – 8,23 mln euro, w tym z UE = 7 mln euro.

IV. Technologia teatru muzycznego w budynku Opery Krakowskiej

Zadanie realizowane przez Operę Krakowską w okresie 2007-2008. Maksymalne wartości przyjęte w Indykatorywnym Planie Inwestycyjnym MRPO: koszt zadania w latach 2007-2008 – 10 mln euro, w tym z UE = 8,5 mln euro.

Inny projekt prorozwojowy pn. **Budowa Lotniczego Parku Kulturowego w Krakowie, w tym Gmachu Głównego Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie** – to przykład inwestycji w sektorze kultury zakwalifikowanej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego na listę projektów rezerwy wyrównawczej krajowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 – szacowany wkład UE w finansowanie projektu = 8,5 mln euro. Zadanie realizowane w okresie 2001-2013. Planowany koszt całkowity zadania w latach 2007-2013: 10 mln euro.

Uzupełnienie zamierzeń inwestycyjnych wzmacniających infrastrukturę kultury oraz poprawiających stan zachowania zabytków, stanowiąc będą przedsięwzięcia o charakterze działalności bieżącej, tzw. projekty „miękkie”. Wyznaczany obszar interwencji tego rodzaju projektów obejmuje przede wszystkim: wspieranie profesjonalnej sztuki, z zapewnieniem letniej oferty artystycznej regionu, propagowanie edukacji kulturowej, opiekę nad zabytkami i niematerialnym dziedzictwem kulturowym, wspieranie twórczości nieprofesjonalnej, wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz formy międzyregionalnej współpracy kulturalnej.

Włączenie się w realizację Strategii Województwa Małopolskiego w powiązaniu z zasadami i zasobami finansowymi Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego wymaga od instytucji i organizacji sektora kultury przemyślanego i zdecydowanego wdrożenia operacyjnego programowania inwestycji i projektów „miękkich”. Wyznacznikami tego procesu stają się m.in.: programy funkcjonalne, koncepcje rozwoju, strategie produktu kulturowego, konkursy architektoniczno-urbanistyczne, profesjonalne przygotowanie dokumentacji

inwestycyjnej (projektowej i administracyjnej), wyłonienie w drodze przetargu inwestora zastępczego lub inżyniera kontraktu oraz wykonawcy, oparcie montażu finansowego projektu na środkach pozyskiwanych z funduszy i programów Unii Europejskiej.

Decyzja o rozpoczęciu projektu prorozwojowego, w szczególności inwestycyjnego, winna być poprzedzona analizą ekonomiczno – finansową i społeczną, obejmującą czas realizacji i czas eksploatacji, tzw. „życie projektu”. Inwestycje w rozwój infrastruktury społecznej w zakresie kultury i opieki nad zabytkami posiadają bowiem funkcję mnożników rozwoju w kontekście poprawy i wykorzystania

bazy ekonomicznej, atrakcyjności regionu oraz poprawy życia mieszkańców i jakości kapitału społecznego. Otoczenie gospodarcze i infrastruktura społeczna, stanowią ważny składnik klimatu inwestycyjnego koniecznego dla dywersyfikacji gospodarki w regionie.

Planowana całkowita kwota przeznaczona na realizację MRPO 2007-2013, przy obecnej wartości alokacji z EFRR wynosi 1.147.745. 855 euro. Podział środków na poszczególne osie priorytetowe, najważniejsze dla rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego, przedstawia się następująco:

Osie priorytetowe	Wkład wspólnotowy	Wkład krajowy			Ogółem	Wskaźnik wkładu funduszy UE	Dla celów informacyjnych	
		Ogółem	Krajowy wkład publiczny	Wkład prywatny			Pożyczki EBI	Inne
		1	2=3+4	3			4	5=1+2
Priorytet 3. Turystyka i przemysł kulturowy	101 004 036	47 178 278	29 561 296	17 616 982	148 182 314	77,36%		
Priorytet 5. Krakowski Obszar Metropolitalny	141 005 633	34 891 395	27 391 094	7 500 301	175 897 028	83,73%	5,00	
Priorytet 8. Współpraca międzyregionalna	10 000 399	2 360 094	2 360 094	0	12 360 493	80,91%		

Źródło: MRPO 2007-13. Tabela nr 12.

Dwa kluczowe dla rozwoju Małopolski dokumenty, tj. nowa Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego oraz Małopolski Regionalny Program Operacyjny nadający jej walor praktyczny, wyznaczają sektorowi kultury istotne miejsce na scenie wielkich przemian w regionie „czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie”.

Podmioty sektora kultury i dziedzictwa kulturowego stają przed szansą wykorzystania szerokich możliwości poprawy kondycji małopolskiej kultury - w aspekcie kapitału ludzkiego, kapitału rzeczowego i infrastruktury - a także wypracowania nowej perspektywy trwałego rozwoju.

Kraków 2007 r.

Wykorzystane źródła:

- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, przyjęta przez Sejmik Województwa Małopolskiego uchwałą Nr XLI/527/06 z dnia 30 stycznia 2006 r.
- Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013. Projekt przyjęty w dniu 20 lutego 2007 r. przez Zarząd Województwa Małopolskiego uchwałą nr 79/07
- Indykatorywny Plan Inwestycyjny, przyjęty w dniu 29 stycznia 2007 r. przez Zarząd Województwa Małopolskiego uchwałą nr 39/07.

**Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego**

Ul. Basztowa 22; 31-156 Krakow; tel. 012 63 03 340; fax 012 63 03 341
sekretariat.kd@umwm.pl; www.malopolskie.pl